

МИСЛИТИ – І ТВОРИТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 8-9 (505-506)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ

26 червня 2020 року

ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ

ВИПУСКНИК

У ТНМУ ВІДБУЛИСЯ ВИБОРИ РЕКТОРА

У Тернопільському національному медичному університеті імені І.Горбачевського 17 червня з дотриманням усіх карантинних вимог відбулися вибори на посаду ректора ТНМУ. Відповідно до статті 42-ї Закону України «Про вищу освіту» на цю посаду балотувався професор Михайло Корда. Нагадаємо, що попередньо вибори мали відбуватися ще 19 березня, але були перенесені у зв'язку з пандемією COVID-19.

«До списку виборців було внесено 894 особи. Голосування відбувалося спокійно. Всю процедуру виборів записували на відео. Для того, щоб дотримуватися соціальної дистанції та витримувати всі санітарно-гігієнічні вимоги, в нас були розділені потоки на вхід-вихід: люди заходили з одного боку та виходили – з іншого. Не було жодного зустрічного потоку між людьми. Обставини карантину призвели до того, що ми змістили дату голосування, та зараз маємо можливість завершити процес виборів з дотриманням усіх вимог і цілковитою безпекою для здоров'я виборців», – розповів голова виборчої комісії Григорій Загричук.

За кандидатуру професора Михайла КОРДУ проголосувала 781 особа (97,38% від кількості тих, хто з'явився на дільницю)

забезпечили доступ до антисептиків, подбали й про дотримання дистанції. Всіх виборців забезпечили одноразовими ручками, були зроблені розмітки для дотримання дистанції під час голосування, та-

кож відповідальні особи стежили за дотриманням дистанції та правил голосування. За словами голови організаційного комітету з виборів ректора ТНМУ Романа Свистуна, не менше 75% від кількості виборців склали науково-педагогічні працівники, не менше 15% – студенти вишу, решта – це непедагогічні працівники. Згідно з квотою були представлені студенти всіх курсів з числа українських та іноземних студентів.

(Продовження на стор. 2)

Роман ГУК – цьогорічний випускник університету

Стор. 6

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ГАЗЕТУ

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА «МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ»:

на один місяць – 31 грн. 20 коп. + 3 грн. 60 коп.;
на три місяці – 93 грн. 60 коп. + 8 грн. 20 коп.;
на півроку – 187 грн. 20 коп. + 10 грн. 00 коп.

Газету «Медична академія» можна передплатити в будь-якому відділенні зв'язку. Станьте її читачем!

ІНДЕКС 23292

ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ

У ТНМУ ВІДБУЛИСЯ ВИБОРИ РЕКТОРА

(Закінчення. Поч. на стор. 1)

Загалом у виборах взяли участь 802 особи з 894 виборців, що становить 89,7% від загальної кількості виборців. З них за кандидатуру Михайла Михайловича проголосувала 781 особа (97,38% від кількості тих, хто з'явився на дільницю), проти — 14 осіб. Недійсними було 6 бюлетнів.

оди спільно з колективом і спільною працею буде пройдемо успішно. «Я вірю, що університет буде розвиватися впевнено, прогресивно, з постійним поступом уперед, що все гаразд буде у нас в науковому, навчальному, організаційному планах», — додав Михайло Михайлович. Вітаємо Михайла Корду з от-

Після оголошення результатів Михайло Корда звернувся до членів виборчої комісії та організаційного комітету зі словами вдячності за висловлену довіру. Він зазначив, що всі складні пері-

риманою високою довірою колективу ТНМУ та обранням на посаду ректора Тернопільського національного медичного університету на наступні 5 років.

Пресслужба ТНМУ

УНІВЕРСИТЕТ ОТРИМАВ ПОДЯКУ ВІД ОБЛАСНОГО ЛАБОРАТОРНОГО ЦЕНТРУ

Напередодні Дня медичного працівника адміністрація та колектив університету отримали подяку від керівництва Тернопільського обласного лабораторного центру за допомогу та підтримку в боротьбі з COVID-19.

У цьому документі йдеться: «Ваша підтримка свідчить про те, що ви не хочете залишатися осторонь проблем своїх ближніх. Високо цінуємо ваш внесок — він може реально та суттєво підтримати багатьох людей. Бажаємо благополуччя, здоров'я вам і ва-

шим рідним, професійної самореалізації, невичерпності сил, завзяття та настигати у важливій праці. Хай усе добре, зроблене з душою та натхненням, повертається до вас сторицею!»

Нагадаємо, що Тернопільський національний медичний університет у розпал боротьби з коронавірусною інфекцією підсилював роботу Тернопільського обласного лабораторного центру, делегувавши до нього фахівця вишу та передавши в тимчасове користування обладнання, яке використовували в лабораторії полімеразно-ланцюгової реакції ТНМУ. Зокрема, «Rotor Gene 6000», який працює в режимі Real-time PCR, що забезпечує одно-

В.о. директора ДУ «Тернопільський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України», головний державний санітарний лікар області Оксана ЧАЙЧУК вручає подяку професору ТНМУ Михайлові КОРДІ

виконує свою роботу від початку до кінця і не залежить одна від одної. Це значно підвищило швидкість і кількість виконання ПЛР-досліджень.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

ВОЄННІ ДІЇ ТА ТЕРОРИСТИЧНІ АКТИ ЗАГРОЖУЮТЬ ПРАВАМ ЛЮДИНИ

Воєнні дії та терористичні акти загрожують правам людини у максимальній мірі. Складно уявити собі, що права людини можуть дотримуватися тоді, коли саме життя людини явно перебуває під прицілом або розглядається, як «побічний збиток» під час масових бомбардувань, що прямо чи опосередковано призводять до травм, хвороб, страждань, смерті, знищення житла.

Є дві основні сфери, в яких концепції прав людини та тероризму можуть вступити у суперечку: перша, найбільш очевидна, стосується терористичного акту як такого; друга — заходів, які можуть бути вжиті офіційними інстанціями в процесі заходів з протидії тероризму. В часи війни, особливо війни, що триває безперервно протягом кількох років, під час якої населення часто стикається з понят-

тям «терористичний акт», кожне право людини зазнає негативного впливу. Руйнуються системи охорони здоров'я, страждає освіта, права на житло, працю, забезпечення харчовими та водою, правова система, свобода преси й висловлювань та відповідальність держави або «ворожої» держави за образи — всі ці права зазнають обмежень, якщо не зникають зовсім. Проте захист прав буває недостатнім і в мирний час. І певно, права дітей, жінок, національних меншин і біженців під час війни захищаються ще менше.

Незалежно від того, як трактується поняття тероризму та незалежно від причин чи мотивацій, які стоять за ним, акт терору населення становить утиск їхньої гідності та порушення їхнього права на особисту безпеку, в кращому випадку, та порушення їхнього права на життя — у гіршому випадку. З точки зору прав людини, ця проблема виявляється більш складною, оскільки комплекс прав людини розроблявся здебільшого для захисту певних громадян

від посягання на їхні права та свободи з боку держави. Наприклад, немає можливості подати заяву на терористичне угруповання до Європейського суду з прав людини!

Тероризм, насправді, являє собою повний занепад людяності; він підриває та обмежує цінності, що лежать в основі прав людини, а разом з ними — і правову систему, що повинна їх захищати. Проте і під час цього занепаду права людини продовжують діяти, нехай навіть у слабшому прояві, такі, як право на життя, право на свободу від тортури, жарстокого або такого, що принижує людську гідність, поведіння, ніколи не можна відкладати на другий план. Ці права є основоположними й настільки важливими, що їхнє дотримання необхідно забезпечувати, навіть коли державна безпека знаходиться під загрозою. І хоча вони не дозволяють побороти все зло, вони забезпечують хоч якийсь мінімальний захист і дають хоч якусь надію на справедливість.

Редактор **Г. ШОТ**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський
національний
медуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс **23292**

Видавець:
Тернопільський
національний
медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93/Р від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг — 3,33 друк. арк.
Наклад — 1000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопільському національному медуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

ВСТУПНА КАМПАНІЯ-2020: ЩО ТРЕБА ЗНАТИ АБІТУРІЄНТУ

Пандемія коронавірусної інфекції вплинула на всі освітні процеси, які з року в рік характеризуються циклічністю та сталістю, й внесла свої корективи в організацію вступної кампанії нинішнього року. В чому особливості цьогорічних умов прийому? Як працює приймальна комісія медуніверситету та які терміни подачі документів? Відповісти на ці та інші питання, що хвилюють абітурієнтів та їхніх батьків, «Медична академія» попросила відповідального секретаря приймальної комісії ТНМУ імені Івана Горбачевського Ігоря ДРАЧА.

— Незважаючи на карантин, вступна кампанія цього року стартувала раніше, ніж завжди, — 12 травня, з початком реєстрації абітурієнтів, які вступатимуть для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра. Відповідно до умов прийому, вони повинні скласти вступний іспит з іноземної мови (ЕБІ), який про-

водитиме центр оцінювання якості освіти, а не вищі навчальні заклади, як було раніше. Зате результат цього екзамєну, який планують провести 1 липня по всій країні, буде дійсним для подання в будь-який університет.

Зважаючи на епідемічну ситуацію, в ТНМУ реєстрували на іспит дистанційно: працівники приймальної комісії приймали електронні копії необхідних документів і проводили реєстрацію, яка завершилася 5 червня. Оригінали реєстраційних карток, з якими потрібно з'явитися на іспит, вже розіслані вступникам.

Цього року подання заяв, складання вступних іспитів і прийом документів фактично зміщуються на один місяць уперед порівняно з попередніми роками. Відповідні зміни затверджені на засіданнях вченої ради ТНМУ ім. Івана Горбачевського 24 травня та 5 червня. Так, з 1 серпня зможуть реєструвати електронні кабінети вступники на основі середньої школи та абітурієнти після складання ЄБІ (єдиного вступного іспиту). З 13 до 22 серпня можна буде подавати заяви на вступ. До 30 серпня по-

Ігор ДРАЧ, відповідальний секретар приймальної комісії ТНМУ

даватимуть заяви для навчання на заочній формі. Вступні іспити цьогоріч триватимуть до 3 вересня, оголошувати список рекомендованих за кошти фізичних та юридичних осіб можна буде лише з 6 вересня, тому, напевно, вперше, навчальний рік для майбутніх вступників розпочнеться не раніше середини вересня.

У нашому університеті, відпо-

відно на наказу МОЗ України, 9 червня розпочали роботу освітні центри «Крим-Україна», «Донбас-Україна». Абітурієнти з тимчасово окупованих територій, територій проведення АТО/ООС та з лінії розмежування зможуть вступати до ТНМУ за спрощеною процедурою. Робота центрів триватиме до жовтня цього року. Приймальна комісія вже напрацювала нормативну базу для прийняття цих категорій.

Епідемічна ситуація внесла свої корективи в процес зарахування цьогорічних вступників. Уперше оригінали документів для вступу в університет можна буде не лише приносити особисто, але й передавати поштовими службами або через надсилання копій з накладанням електронного цифрового підпису.

Упродовж цього навчального року приймальна комісія організувала два Дні відкритих дверей, відвідала виставку професій у Хмельницькій області, провела профорієнтаційну роботу в медичних коледжах Хмельниччини. Надзвичайна ситуація через спалах коронавірусної інфекції наклала певні обмеження на традиційні форми профорієнтаційної роботи, проте вже кілька

років працює сайт приймальної комісії університету, на якому розміщена профорієнтаційна відео- та текстова інформація, а також інформація щодо вступу. Окрема вкладка присвячена спеціальностям, за якими готує ТНМУ, з переліком можливих займаних посад. Доведення остаточної інформації щодо Правил прийому до університету проводять шляхом публікації на офіційному сайті, постах у соцмережах. Поширенню інформації сприяли два півгодинні інтерв'ю відповідального секретаря приймальної комісії ТНМУ на місцевих каналах (січень і травень), підготовлені та опубліковані інформаційні відео для вступників після школи та основі ступенів освіти. На сторінці ТНМУ у Фейсбуку демонструють промо-ролики факультетів, спеціальностей, університету. Приймальна комісія спільно з рекламним відділом поширює або заново публікує на сторінках вишу навчальні матеріали для підготовки до ЗНО, інформацію щодо змін, які стосуються цьогорічного вступу. У тісній співпраці з рекламним відділом приймальна комісія оперативно відповідає на всі запитання у соцмережах, освітніх порталах, через електронну пошту, телефон. Тож рекомендую абітурієнтам стежити за сайтом і сторінкою ТНМУ у Фейсбуку, іншими ресурсами, на яких міститься найсвіжіша інформація про цьогорічну вступну кампанію, щоб зробити все вчасно.

Лідія ХМІЛЯР

ВІТАЄМО!

ЩОБ ШЛЯХ ВАШ БУВ ТАКИЙ ШИРОКИЙ!

12 квітня виповнилося 60 років Юрію Михайловичу Герасимцю, відомому на Тернопільщині хірургу, доценту кафедри хірургії навчально-наукового інституту післядипломної освіти Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського.

Народився він у сім'ї службовців у м. Харкові. 1977 року закінчив з відзнакою Тернопільську середню школу №1 і вступив до Тернопільського державного медичного інституту. Нестримне бажання стати хірургом привело його до лав наукового студентського гуртка з хірургії, активним членом якого він був до закінчення вишу. Це дозволило йому оволодіти основами хірургічної техніки й виконувати самостійно апендектомії, герніопластики та інші оперативні втручання.

1983 року закінчив з відзнакою Тернопільський державний медичний інститут за спеціальністю «Лікувальна справа».

Після закінчення медінституту пройшов інтернатуру в Київській

області за фахом «Хірургія» на базі Білоцерківської міської лікарні.

З 1984 до 1987 р. працював лікарем-хірургом ЦРЛ смт. Бородянка Київської області, де 1986-

1987 рр. брав участь у медичному обслуговуванні осіб, евакуйованих з м. Прип'яті — району аварії на Чорнобильській АЕС

З 1987 до 1994 р. працював лікарем-хірургом у Тернопільській міській клінічній лікарні №2. У цей час під керівництвом професора Ю.М. Полоуса підготував і захис-

тив 1993 року кандидатську дисертацію за темою «Диференціально-діагностичне значення показників локальних теплових потоків і впливу звукової дії у хворих на гострий апендицит та правобічну ниркову колику».

З 1994 до 2002 р. працював спочатку асистентом кафедри факультетської хірургії, кафедри загальної хірургії, а потім — доцентом цієї ж кафедри.

З березня 2004 року — доцент кафедри хірургії навчально-наукового інституту післядипломної освіти, відповідальний за лікувальну роботу на кафедрі.

Автор 55 друкваних праць, одного патенту та співавтор двох навчальних посібників.

З 2002 до 2006 р. науково-педагогічну працю поєднував з роботою головного лікаря консультативно-лікувального центру нашого університету.

2007 року за багаторічну науково-педагогічну та громадську діяльність отримав подяку від голови міста Тернополя.

Одружений. Має сина, який продовжує лікарську династію від дідуся — Михайла Терентійовича Герасимця.

Юрій Михайлович виховав багато поколінь студентів, хірургів і надалі плідно працює як педагог, хірург і науковець. Професійні та людські його якості служать прикладом наслідування для викладачів і медичних працівників. Він користується великим авторитетом серед колег і хворих.

Колектив кафедри хірургії ННІ ПО, хірурги Тернопільщини, Рівненщини, Житомирщини щиро вітають Юрія Михайловича з ювілеєм і бажають йому міцного здоров'я та подальших успіхів у вихованні молодих поколінь хірургів. А ще надсилають такі віншування:

*З ювілеєм Вас вітаєм! Щоб стільки ж раз весна цвіла!
Сьогодні щиро Вам бажаєм здоров'я, щастя й тепла!
Щоб шлях Ваш був такий широкий, щоб мало було перешкод,
Щоб ювілей справляли сотий!
Не знали б Ви тяжких турбот!
Ми Вам бажаєм довго жити, щоб внуки вирости — гей, раз!
Щоб мали Ви кого любити, і щоб любили міцно Вас.
Щоб було все гаразд в роботі, вона, звичайно, не проста.
Щоб було все — і «за», і «проти», як компроміс — життя-буття!
Ми щиро Вас поздоровляєм!
Добра Вам зичимо сповна, багато світлих днів бажаєм!
І довгі, довгі літа...*

ОБ'ЄКТИВ

Дарина ОЛІЙНИК, студентка медичного факультету, Владислав ГЛАДИШЕВСЬКИЙ, студент стоматологічного факультету

Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

АКАДЕМІК МИХАЙЛО АНДРЕЙЧИН: «ЗМЕНШИТИ РІВЕНЬ ЗАХВОРЮВАНOSTІ ДОПОМОЖЕ ДОТРИМАННЯ КАРАНТИНУ»

Прикро, але COVID-19 не полишає Україну. Що знаємо про коронавірус? Чи спроможна вітчизняна медицина захистити українців і чим ситуація в нашій країні відрізняється від світової? З цими та іншими запитаннями звернулися до академіка НАМН України, завідувача кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами, професора Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, президента Всеукраїнської асоціації інфекціоністів Михайла АНДРЕЙЧИНА.

— У багатьох країнах коронавірусна інфекція призвела до великої кількості людських жертв. Що каже про це статистика та як виглядає на світовій мапі захворюваності Україна й, зокрема, Тернопільщина?

— І справді, пандемія COVID-19 охопила чи не всю планету й зараз навіть важко назвати країну, якої б не торкнулося це лихо. Нині у світі зареєстровано понад вісім мільйонів хворих, з них майже пів мільйона померли. Перше місце за кількістю недужих посідають Сполучені Штати Америки. Триває пандемія й в Україні: наразі маємо понад 37 тисяч підтверджених випадків на COVID-19, а в більше, ніж у тисячі осіб коронавірус забрав життя. Серед тих, у кого діагностували коронавірусну інфекцію, 5 тисяч 537 медиків. Останнім часом Україна чи не щодня встановлює своєрідний антирекорд: добове число захворілих значно перевищує найбільшу кількість хворих за добу, яке реєстрували за увесь попередній період епідемії. Щодо Тернопільщини, то підтверджено понад 1670 випадків COVID-19. Погіршення епідемічної ситуації, як стверджують у МОЗ України, пов'язане з пом'якшенням карантину — більшість людей у громадських місцях не дотримуються маскового режиму, порушують правила соціальної дистанції. Запрацювали ринки й крамниці, відчинилися ресторани та кав'ярні, люди значно частіше тепер користуються громадським транспортом. Повноцінно відновити карантин уряд не може, послаючись на те, що наша слабка економіка цього не витримає.

— Якої думки дійшли вчені стосовно походження вірусу SARS-CoV-2? Що відомо з останніх наукових досліджень про механізми та спосіб передачі цієї інфекції?

— Резервуаром коронавірусів (вони РНКові) в природі є тварини. Наразі відомо сім коронавірусів, виділених від людини, які мають здатність викликати серйозні захворювання, два з них спричинили епідемічні спалахи, останній штаб — пандемію. Саме його вперше виявили в грудні 2019 року. Збудник коронавірусної пандемії за своїм геномом стоїть найближче до SARS-CoV, що викликав у 2002-2003 роках епідемію в Китаї, яка поширилася на понад 20 країн, але сумарна захворюваність тоді складала 8096 випадків. На 88 відсотків теперішній вірус співпадає з геномом вірусу кажанів. Цей вірус володіє генетичною мінливістю та здатністю до дрейфу генів. Вони змішуються з генетичним матеріалом інших вірусів, набуваючи іншої вірулентності. Звичайно, кожен нову інфекційну хворобу потрібно розглядати у двох площинах, маю на увазі її природне або штучне походження, й беручи до уваги наш складний та часто дуже агресивний світ. Але більшість учених дотримуються думки про природне походження коронавірусу цієї пандемії, припускаючи, що він був занесений до людської популяції з південно-китайського ринку міста Ухань, де торгують живими тваринами та морепродуктами, тобто йдеться про зоонозне походження вірусу. Здатність коронавірусу до мутації та появи патогенних властивостей мала місце й у минулому. Зібрано багато доказів про аерозольний механізм передачі вірусу здоровим людям від хворих, особливо — під час кашлю або чхання. Коронавірус може з аерозолем осідати на різні побутові предмети, одяг, а відтак з допомогою контактного механізму інфікувати людину. Своїми руками людина може занести вірус на слизові оболонки рота, носа та кон'юнктиву очей. Очевидно, другорядне значення має аліментарний шлях зараження. На виступах білкової оболонки вірусу (шипач, що формують його корону) розташовані антигени, які можуть з'єднуватися з рецепторами людських клітин, яких багато на поверхні бронхіального дерева та альвеол. Доведено, що цими рецепторами служить ангіотензинперетворювальний фактор-2. У невеликій кількості він є також на слизовій оболонці кишківника, тому певне значення в поширенні коронавірусу може мати аліментарний шлях зараження, але ця гіпотеза потребує доказів.

Носійство коронавірусу не

відіграє особливої ролі в розповсюдженні інфекції. Існує думка, що воно короточасне та не супроводжується інтенсивним виділенням. Для виділення значної кількості вірусу потрібні хоча б мінімальні прояви захворювання. До речі, це стосується також вірусу грипу та інших респіраторних вірусів, але тривалість носійства нового коронавірусу ще не встановлена, тут потрібні додаткові дослідження.

Коронавірус може утримуватися на поверхні різних предметів найчастіше кілька годин,

Михайло АНДРЕЙЧИН, академік НАМН України, завідувач кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами, професор ТНМУ, президент Всеукраїнської асоціації інфекціоністів

рідше — до п'яти діб. Нещодавно німецькі вчені провели цікаве дослідження про тривалість зберігання коронавірусу в епідемічних осередках, зокрема, на побутових речах у кімнатах хворих на коронавірусну інфекцію. За допомогою полімеразно-ланцюгової реакції було виявлено РНК вірусу у багатьох місцях, але вірусологічне дослідження показало, що він не був життєздатним, отже, в довкіллі вірус швидко гине.

Аби здорова людина отримала інфекційну дозу коронавірусу, потрібні дві умови: перебування з хворим в одному приміщенні та близька відстань (до півтора-двох метрів) і тривалість цього перебування 5-10 хвилин. Чим відстань менша, а спілкування довше, тим вірогідність зараження більша. Інфікуванню сприяють кашель і чхання недужого, бо тоді в повітря викидається більше аерозолу й він поширюється на більшу відстань. Най-

більша ймовірність зараження в тісному приміщенні та при скупченні людей.

— Якими симптомами найчастіше проявляє себе хвороба?

— Нині клінічна картина COVID-19 вивчена доволі добре. Спектр клінічних симптомів також розмаїтий — від мізерних ознак до тяжкого перебігу з розвитком гострого респіраторного дистрес-синдрому та поліорганної недостатності. До основних симптомів належать: кашель, задишка, утруднене дихання, гарячка. Хворий може скаржитися на озноб, біль у м'язах, втрату нюху та смаку, закладання носа, головний біль, запаморочення, втрату апетиту, іноді виникають нудота, блювання, пронос. Недуга може набувати важкого перебігу в 15-20 відсотків випадків.

За кілька місяців пандемії вирізнялися й основні клінічні варіанти COVID-19. Найчастіше розвивається гостра респіраторна вірусна інфекція, за якої уражаються лише верхні дихальні шляхи, рідше виникає пневмонія без дихальної недостатності, так звана інтерстиційна пневмонія, коли до запального процесу «долучається» інтерстиційна тканина легенів, трахеї та бронхів. Дуже важливо не допустити її переходу в пневмонію з гострою дихальною

недостатністю, коли в процес «втягаються» альвеоли. Прогресування пневмонії може ускладнитися гострим респіраторним дистрес-синдромом, це загрозує для життя запальне ураження легень з дифузною інфільтрацією та тяжкою гіпоксемією. На рентгенограмі та комп'ютерній томограмі можна виявити прикметні зміни. Ще можуть розвинути сепсис (маркером служить збільшення вмісту прокальцитоніну в крові), септичний шок, тромбози, тромбоемболії. Наразі вже маємо розроблені методи діагностики та чіткі показання до відповідної інтенсивної терапії.

Найважче COVID-19 переносять хворі на цукровий діабет, серцево-судинні захворювання, зокрема, пацієнти з гіпертонією, хронічними захворюваннями органів дихання (ХОЗЛ, бронхіальна астма, легенева туберкульоз), ожирінням, нирковою недостатністю, цереброваскулярними та онкологічними хвороба-

ми. Найлегше хворіють діти, найважче — особи похилого та старечого віку. Летальність коливається від 2,7 (Китай) до 10 відсотків (Італія).

— Які методи діагностики нового коронавірусу найбільш достовірні?

— Для специфічної діагностики COVID-19 використовують три методи: ПЛР, імунохроматографічний та імуноферментний за допомогою діагностиків зарубіжних фармкомпаній, а також й українських. Основним є полімеразно-ланцюгова реакція, якою можна виявити рибонуклеїнову кислоту вірусу, її чутливість досягає 87 відсотків. Наявність вірусу шукають у мазках або змивах носоглотки, ротоглотки пацієнта, в матеріалі з нижніх дихальних шляхів (мокротиння, ендотрахеальний аспірат). Імуноферментний метод дає змогу виявити антитіла класів M і G у сироватці крові. Специфічні антитіла IgM з'являються в крові хворого на сьомий-чотирнадцятий день захворювання, а IgG — дещо пізніше. Наявність останніх може вказувати на звільнення організму від коронавірусів. Обстеження хворих на COVID-19 в Україні тривалий час було недостатнім, поступово масштаби діагностики вдалося збільшити, почали більше закуповувати тест-системи за кордоном і також налагодили власне виробництво, але все-таки ми відстаємо від розвинутих країн.

— Упродовж багатьох місяців пошуків та апробацій чи вдалося знайти рятівну пігулку від коронавірусу? Які ліки виявилися найбільш ефективними?

— Проти коронавірусу й досі немає ефективних ліків. Тривале випробування пройшов протималарійний засіб гідроксихлорохін (плаквеніл), але переконливих даних, що він дієвий, не отримано, до того ж препарат токсичний, особливо для серця та сітківки ока. Неефективними виявилися лопінавір-ританавір, що використовують для лікування ВІЛ-інфекції. Тривають випробування ремдесивіру, помічного за гарячки Ебола, доведено, що він діє на коронавірус in vitro та в досліджах на тваринах, але перші результати його застосування у хворих з коронавірусною інфекцією не дали переконливих позитивних результатів. Пошук етіотропних препаратів триває, випробовують сотні препаратів, і є сподівання, що ефективні ліки все ж з'являться, щоправда, коли — не відомо. Щодо антибіотиків, то вони, як знаємо, на віруси не діють, тому на початку захворювання та навіть у ранньому етапі розвитку первинної пневмонії, **(Продовження на стор. 5)**

АКАДЕМІК МИХАЙЛО АНДРЕЙЧИН: «ЗМЕНШИТИ РІВЕНЬ ЗАХВОРЮВАНOSTІ ДОПОМОЖЕ ДОТРИМАННЯ КАРАНТИНУ»

(Закінчення. Поч. на стор. 4)
яка суто вірусна, їх призначати не доцільно. Щоправда, в подальшому, коли можуть приєднатися бактерійні ускладнення, рекомендовано використовувати антибіотикотерапію. Як правило, призначають антибіотики широкого спектру дії.

Під час розвитку пневмонії та гострого респіраторного дистрес-синдрому, про що засвідчують новітні дослідження, в легеневій тканині нагромаджується велика кількість інтерлейкінів 6 і 10, тобто виникає «цитокіновий шторм», що робить вкрай небезпечним перебіг захворювання. Отож дуже важливо зменшити інтенсивність надмірної продукції цитокінів та їх шкідливий вплив на легеневу тканину, насамперед це стосується інтерлейкіну-6. Останні дослідження засвідчили, що ефективним може бути інгібітор рецепторів цього інтерлейкіну – тоцілізумаб. Його призначають пацієнтам з важким перебігом COVID-19. Дослідження в цьому напрямку тривають. Використовувати глюкокортикоїди з цією метою експерти ВООЗ не рекомендували, бо вони пригнічують формування

імунітету та затримують вірусний кліренс, тобто звільнення організму від вірусу. Але цими днями вчені Оксфордського університету повідомили, що дексаметазон зменшує летальність від COVID-19. До речі, в нашій клініці його також використовують коротким курсом.

Управління з контролю за продуктами харчування та лікарськими засобами США дозволило екстрене застосування дослідних препаратів, у тому числі плазму крові реконвалесцентів для пацієнтів з тяжким і небезпечним для життя перебігом COVID-19. Попередні дані доволі обнадійливі, але число спостережень ще не достатнє, щоб дійти позитивного висновку.

– Як зарекомендували себе у лікуванні хворих з COVID-19 апарати ШВЛ, на які поклали чималі надії?

– Варто зауважити, що з розвитком гіпоксії важливе значення має киснева підтримка пацієнта. Для цього використовують високошвидкісну кисневу терапію та неінвазивну вентиляцію з позитивним тиском, за допомогою так званої кисневої маски або інтраназальної канюлі. Якщо

розвивається важка дихальна недостатність, то виконують інтубацію трахеї та штучну вентиляцію легень (ШВЛ). Утім, як засвідчила практика, на жаль, у 80 відсотків випадків ШВЛ не є ефективною й хворі помирають, тому важливо передчасно не переводити пацієнта на ШВЛ, існують чіткі покази, які реаніматологи знають. Штучну вентиляцію легень треба робити під контролем комп'ютерної томографії легень. На мою думку, апарати ШВЛ усе-таки потрібні, спочатку їх не вистачало, а зараз маємо достатньо, є навіть запас.

– Питання дня: коли ж буде створена вакцина для протидії смертоносній інфекції?

– Ясна річ, усі очікують на рятувальну вакцину. Але не потрібно забувати про інші заходи, спроможні в нинішній час зменшити рівень захворюваності, маю на увазі дотримання карантину, яким чомусь більшість країн зараз нехтує. Це доволі ефективна «зброя» в протидії та є відповідні докази цього. Щодо вакцини, то низка країн наразі інтенсивно працює над її створенням. Американська та ки-

тайська вакцини вже на етапі випробовування на людях. Проте випробовування вакцини за скороченою схемою таять у собі загрозу отримання препарату з недоказаними віддаленими результатами. Свого часу була створена вакцина від SARS, це також коронавірусна інфекція, але її клінічне випробовування зупинили, з'ясувалося, ця вакцина дуже підсилює антитілозалежну імунну відповідь організму на зараження коронавірусом, що призводить до загрози зростання летальності. Як поведе себе нова вакцина, покажуть подальші випробування, але всі чекають на ефективний препарат. Пандемія COVID-19 триває й розраховувати на її завершення цього року немає підстав.

– Наші фахівці – викладачі кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами ТНМУ також активно долучилися до боротьби з COVID-19.

– Фахівці нашої кафедри не залишилися осторонь пандемії COVID-19 і також активно допомагають практичним медикам. Але не тишить той факт, що й досі не вирішені важливі організаційні

питання, пов'язані з другим етапом медичної реформи. По суті, про викладачів клінічних кафедр медичних ЗВО «забули» й вони не отримали електронних ключів доступу до пацієнтів. Дотепер, навіть з огляду на складну ситуацію щодо COVID-19, їх не мають й викладачі кафедри інфекційних хвороб. Щоб виправити цю дивну ситуацію, МОЗ підготувало проєкт відповідного закону, але він і досі чекає на розгляд у Верховній Раді. Коли це станеться – невідомо. Тим не менше п'ять науковців нашої кафедри вже три місяці несуть нічні чергування в інфекційному відділенні Тернопільської міської лікарні швидкої допомоги, де перебувають хворі з COVID-19. Це – професор Василь Копча, доценти Василь Качор, Наталя Завіднюк, асистенти Наталя Вишневіська та Ярина Йосик. Викладачі, які в групі ризику, надають дистанційну консультативну допомогу стаціонарним відділенням і проводять санітарно-просвітницьку роботу, співпрацюючи із засобами масової інформації.

Лариса ЛУКАЩУК

«ПРАЦЯ АНЕСТЕЗІОЛОГА: ВАЖКА ТА ДОЛЕНОСНА»

**МІФ ПЕРШИЙ:
РОБОТА
АНЕСТЕЗІОЛОГА –
МІНІМАЛЬНА**

– Роботу анестезіолога не видно ззовні, але це важка інтелектуальна праця. Вона не така ефектна, як у хірурга, але дуже вагома. Насамперед анестезіолог має забезпечити комфортне операційне поле для роботи хірурга. За короткий період він виконує багато завдань. Це, як у шахістів, які сидять за столом і, здавалося, нічого не роблять, а в той час в їхній голові проходить чимало комбінацій. Оце в нас приблизно так само. Анестезіолог в операційній працює постійно. Наркоз – це безперервний процес, під час якого змінюється робота серця, стрибає артеріальний тиск, відбувається крововтрата... Усі ці показники потрібно кори-

гувати. Пацієнт має не лише заснути, але й прокинутися. Зробити ж це не так просто, як може здатися на перший погляд. Відтак основне завдання анестезіолога – зробити це як-

найкомфортніше та якнайбезпечніше. В який спосіб він цього досягне – залежить від його майстерності. Знайти між цим баланс – справжнє мистецтво. Сам же пацієнт, за загальної анестезії, має пам'ятати лише момент засипання та прокидання. Решта, що відбувалося в операційній, він не повинен пам'ятати.

**МІФ ДРУГИЙ:
ВУЗЬКОПРОФІЛЬНІСТЬ**

– Анестезіолог – найбільш інтелектуальна лікарська спеціальність. Будь-який вузький спеціаліст займається патологіями одного профілю. Натомість, анестезіологи лікують усіх важкохворих, незалежно від діагнозу. Вони мусять добре знати й токсикологію, пульмонологію, ендокринологію, неврологію тощо

Кількість практичних навичок, які мають анестезіологи, перевершує лікарів інших спеціальностей. Час на обдумування в анестезіологів набагато менший, ніж в інших лікарів. Часто маємо для цього лічені секунди. Затримка з прийняттям правильного рішення та чіткими діями може коштувати пацієнту життя.

Робота анестезіологів, здавалося б, на перший погляд, непомітна: ввів наркоз і все! Саме так здебільшого думають пацієнти. Не кожен знає, але впродовж усієї операції анестезіолог, як і хірург, – важко працюють. Анестезіологу-реаніматологу часто доводиться приймати рішення, які стають для когось доленосними. Однак пацієнт, навіть через кілька десяти років, скаже, хто його оперував із хірургів, але хто робив анестезію, здебільшого не пам'ятають. Відтак із завідувачем відділення анестезіології та інтенсивної терапії Тернопільської університетської лікарні Олегом Ємяшевим розвінчуємо міфи про роботу лікарів-анестезіологів.

**МІФ ТРЕТІЙ:
НЕШКІДЛИВИЙ
НАРКОЗ ІСНУЄ**

– У медицині немає нічого нешкідливого. Втручання в організм завжди несе за собою певні ризики. Часто пояснюємо своїм хворим, що навіть ідеально проведене хірургічне втручання, ідеально підібрані ліки для наркозу, можуть спричинити різні побічні дії. Зрозуміло, що з розвитком медицини ці ризики значно зменшуються, але вони існують.

Серед пацієнтів панує стереотип, що «місцевий» наркоз – менш шкідливий. Це хибна думка. Наркоз – загальне знеболення, а місцева – це анестезія. А будь-який наркоз має вплив на центральну нервову систему. В організм вводять препарати, які впливають на головний мозок і пригнічують його діяльність до того рівня, що людина не усвідомлює, що докола робиться, вона спить, не відчуває болю й

не рухається. Наркоз – це керована медикаментозна кома. Зараз дуже великий вибір препаратів, тому основне завдання анестезіолога – обрати той, який найкраще годиться саме цьому пацієнту. Зазначу, що немає добрих чи поганих наркозів, бувають лише невдало вибрані для пацієнта або форс-мажорні обставини, які передбачити неможливо.

Попри міфи, пов'язані з професією анестезіолога, та не завжди визнання від пацієнтів, лікарі й надалі сумлінно виконують свою роботу.

– Страшно йти в операційну тоді, коли розумієш, що анестезія – серйозне випробування для хворого. У деякого настільки слабе серце, що доза наркозу може стати фатальною. Проте, коли оперативне втручання – необхідність нагальна, тоді ти зважуєшся на ризик, – підсумовує Олег Ємяшев.

Мар'яна СУСІДКО

Олег ЄМЯШЕВ, завідувач відділення анестезіології та інтенсивної терапії

РОМАН ГУК: «УДЯЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА НАДАНІ ЗНАННЯ»

Студент 6 курсу медичного факультету Роман Гук успішно склав семестрові, державні іспити та ліцензійні іспити «Крок». Тож нині він – випускник, який отримав якісну освіту в одному з найкращих медичних університетів України. Розмовляємо про безцінний досвід студентського життя та плани на майбутнє, пов'язані з подальшим професійним зростанням.

– Шість років тому ви вперше переступили поріг ТНМУ ім. Івана Горбачевського як першокурсник, а нині студентські роки – позаду й можна підбивати певний підсумок. Яким був цей етап вашого життя?

– Дуже активним, цікавим, насиченим у сенсі навчання та особистісного розвитку. В університеті працюють прекрасні викладачі – люди з великим професійним і життєвим досвідом, чий приклад мотивує. Я брав активну участь у громадській діяльності, зокрема, був головою сектора гуртожитків у студентському парламенті. Зрештою, старався ніколи не гаяти час.

– Яка галузь медицини вам особливо до душі?

– Анестезіологія. З третього курсу це моя улюблена дисципліна. Заняття ж у гуртку на кафедрі медицини катастроф і військової медицини під керівництвом професора Арсена Арсеновича Гудими ще більше посилили мою зацікавленість. До автоматизму відпрацював навички надання першої домедичної допомоги. Відтак учився надавати екстрену медичну допомогу умовному пацієнту у відділенні невідкладних станів або ще до того до лікарні. В центрі симу-

ляційного навчання ТНМУ практичні заняття відбуваються за сучасними стандартами в добре обладнаних навчальних кімнатах, де є й манекени, муляжі, і потрібна апаратура, щоб рятувати людське життя в найскладніших ситуаціях, приміром, коли розвивається інфаркт міокарда, інсульт, при політравмах... Завжди чекав занять з нетерпінням і моя зацікавленість цією галуззю медицини лише зростала. Хочу пов'язати з нею власне майбутнє. Вдячний викладачам, які сприяли моєму професійному становленню, зокрема, завідувачу кафедри медицини катастроф і військової медицини, професорові Арсену Гудимі та директорці центру симуляційного навчання Галині Цимбалюк.

Узагалі мені пощастило з університетом: студентам тут створені всі умови для успішного навчання. Свого часу батьки гаряче підтримали моє прагнення навчатися в ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського, бо це й їхня альма-матер. 1998 року обоє закінчили медичний факультет нашого університету (на той час – академії). Мама працює лікарем амбулаторії загальної практики-сімейної медицини, тато за фахом – педіатр, виконує обов'язки заступника головного лікаря центральної лікарні селища міського типу Любешів на Волині. В шкільні роки мені подобалося приходити до батьків в лікарню, бачити їх за роботою, слухати, як вони спілкуються з пацієнтами, як обговорюють фахові проблеми з колегами. Приваблювала позитивна доброзичлива атмосфера, що теж сприяє одужанню хворих. Мабуть, тоді й з'явилася мрія стати лікарем і, щоб її втілити, вступив до ТНМУ. Молодша сестричка Софійка, яка закінчила 9 клас, також цікавиться медициною, але ще обдумує, якій з галузей надати перевагу.

– Недарма ж кажуть: гени – річ уперта. Студентом ви допомагали в роботі центру симуляційного навчання?

– Тут з'явилося багато нового обладнання, що дуже тішить. Охоче допомагав у підготовці манекенів до роботи, налаштуванні апаратури, муляжів. Потрібно ж бо, аби все працювало бездоганно, без збоїв.

– Студентом ви брали активну участь у Всеукраїнських зимових чемпіонатах бригад екстреної медичної допомоги «Кременецьке медичне ралі», Всеукраїнських олімпіадах із симуляційної медицини «TernopilSimOlymp», низці важливих тренінгів з основ домедичної допомоги.

– Так, це дуже важливі проекти, які втілює наш університет. Я є інструктором Всеукраїнської ради реанімації. На заняттях навчаємо громадян базовим навичкам надання домедичної допомоги, щоб, опинившись в екстремальній ситуації, кожен знав, що і як робити, щоб урятувати життя людини. У складі студентської команди ТНМУ був учасником міжнародного етапу змагань із симуляційної медицини Люблінського медичного університету (Польща), який відбувся у рамках V конгресу студентів і молодих вчених з медичної освіти та симуляційного навчання в медицині. Якісні знання й відмінну професійну підготовку члени нашої команди продемонстрували також на Всеукраїнському чемпіонаті з домедичної допомоги, Всеукраїнській олімпіаді із симуляційної медицини з міжнародною участю «TernopilSimOlymp» (екстрена та невідкладна медична допомога), яка щороку відбувається в навчально-оздоровчому комплексі нашого вишу «Червона калина». І це лише стислий перелік важливих заходів з цікавими конкур-

сними завданнями та майстер-класами, які зорганізував університет. Стараннями адміністрації ТНМУ, можливості центру симуляційного навчання, де відпрацьовують базові медичні навички майбутні лікарі та парамедики, розширюються з кожним роком. Починалося все з кількох аудиторій з манекенами, а нині – це потужний навчальний комплекс, із сучасними тренажерами, манекенами-симуляторами та іншим обладнанням, що допомагає студентам швидко засвоїти й відшліфувати різноманітні медичні маніпуляції.

– Всеукраїнська олімпіада із симуляційної медицини «TernopilSimOlymp», зорганізована ТНМУ, набула популярності. Коли вона відбувається?

– У жовтні. Олімпіада була моїм улюбленим вишколом. До нас приїжджають команди з усіх медичних університетів України та з-за кордону. Студенти, і зокрема, майбутні парамедики, демонструють набуті знання й навички, уміння працювати в команді. Це чудова нагода перевірити себе, власне вміння, кмітливості, фізичну витривалість. У навчально-оздоровчому комплексі «Червона калина» є все для організації таких тренінгів. Тут і ліс, і басейн, і спортивні споруди та приміщення різного призначення, тож можна зімітувати нещасний випадок в умовах, максимально наближених до реальності.

– Вам уже траплялося посправжньому рятувати чиєсь життя?

– Якось, йдучи вулицею митрополита Шептицького в Тернополі, побачив, що перехожа неподалік стишила ходу, похитнулася й упала. Я підбіг до неї. Жінка була непритомна, ні на що не реагувала. В такій ситуації дорога кожна секунда, тож я швидко відновив прохідність

дихальних шляхів, пересвідчився, що є пульс, дихання, перемістив жінку в стабільне положення й через п'ять хвилин вона отямилася. Викликавши «швидку», передав пацієнтку медикам, які її шпиталізували. Тож усе закінчилося добре.

– Чим встигаєте займатися у вільний час?

– Захоплююся програмуванням, зокрема, розробкою веб-проектів. Це досить складний та водночас дуже цікавий процес. Люблю подорожувати. Улюблена країна для відпочинку – Єгипет. Сонце, море, теплий пісок... Побував також у Польщі, Ізраїлі. І, звичайно, в Білорусі. Моє рідне містечко Любешів розташоване майже на кордоні з цією країною, тож для мене побувати в Білорусі – як сусідній район відвідати. Я великий прихильник здорового способу життя, тому не забуваю про спортзалу. А ще люблю ходити пішки. Проходити 12 тисяч кроків щодня – для мене норма. Корисний додаток у моєму годиннику допомагає її дотримуватися.

– Гуртожиток – невід'ємна частина життя багатьох студентів. Для вас теж?

– Проживав у гуртожитку ТНМУ на вулиці Живої. Мені тут все подобалося: гарні побутові умови, порядок. Директор студмістечка Юрій Степанович Балабан дбає про те, щоб його мешканцям було затишно та комфортно.

– Роки навчання виправдали ваші сподівання?

– Так, цілком. Вдячний викладачам рідного університету за надані знання – основу подальшого професійного зростання, за життєві настанови, якими керуватимуся й у майбутньому. Дякую альма-матер за щасливі студентські роки.

Лідія ХМІЛЯР

ОБ'ЄКТИВ

Петро ДІМОВ, студент медичного факультету
Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

УСПІХ

ПРЕДСТАВИЛА РОБОТУ ПРО ІНФОРМАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ СТУДЕНТІВ НАШОГО ВИШУ

На базі Буковинського державного медичного університету в травні відбулася V Міжнародна науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Мотивація у сфері академічної доброчесності» на онлайн-платформі Zoom. Студентка п'ятого курсу Тернопільського національного медичного університету Юлія Бандрівська представила наукову роботу на тему «Інформаційна культура студентів медичного університету».

Юлія БАНДРІВСЬКА

Мета дослідження – оцінити вплив громадської соціальної роботи в університеті та використання відеоматеріалів під час навчального процесу; визначити потреби та готовність студентів і викладачів до створення інформаційно-навчального середовища на постійній основі.

За результатами конференції наша студентка посіла друге місце. Журі відзначило актуальність теми, зокре-

ма, використання відеоматеріалів в умовах дистанційного навчання.

Юлія Бандрівська висловлює подяку своєму науковому керівнику – завідувачу кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, професорові Анатолію Вихрущу, а також усім студентам і викладачам, які долучилися до цього дослідження.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

ПІДРОЗДІЛИ

ПЕРШЕ В УКРАЇНІ ВІДДІЛЕННЯ ДЛЯ ПАЦІЄНТІВ З КОГНІТИВНИМИ РОЗЛАДАМИ

Кожен, хто потрапляє до Тернопільської обласної психоневрологічної лікарні вперше, зауважує, як гармонійно вдалося медикам поєднати сучасне облаштування, високі технології діагностики та новітнє лікування пацієнтів. Життя в лікарні наповнене інноваціями – повсякчас оновлюють відділення, відкривають нові медичні підрозділи та освоюють сучасні лікувальні методики.

Майже чотири роки тому прийняло перших пацієнтів відділення когнітивних розладів. З'явилося воно на базі реорганізованого 9-го психіатричного підліткового відділення. Потреба в його створенні визріла через відсутність профільних відділень для лікування пацієнтів з когнітивними розладами не лише на Тернопільщині, а й в Україні. Колись таких хворих лікували переважно в амбулаторних умовах, тому вони й не завжди могли отримати висококваліфіковану стаціонарну медичну допомогу. З відкриттям у лікарні профільного медпідрозділу ця категорія недужих нині в полі зору фахівців, їм надають медичні послуги за сучасними стандартами.

У відділенні когнітивних розладів побувала ще до запровадження надзвичайної ситуації зі спалахом коронавірусної інфекції. Але керівництво лікарні заповнило: щойно знімуть карантинні обмеження, підрозділ обов'язково одразу відновить роботу, бо скільки ж пацієнтів чекає!

Отож тільки-но переступила поріг, із захопленням зауважила, як добротньо, за останніми тенденціями дизайнерської думки, підбали про внутрішнє оздоблення відділення. Воно потопає у зелені кімнатних рослин. Кожна деталь інтер'єру продумана до дрібниць. Сучасні дивани, щоб перепочити, зручні меблі в палатах і картини з оптимістичними сюжетами створюють неповторну атмосферу домашнього затишку. Білий стандартний «лікарняний» колір стін тут замінили на популярний нині «айворі», що створює відчуття елегантності та душевного благополуччя. Загалом відділення розраховане на 50 ліжко-місць. У сучасних комфортних палатах передбачено перебування чотирьох осіб, є палати покращеного планування з усіма побутовими зручностями, кожну з них обладнали настінним годинником. Для пацієнтів з когнітивними розладами це дуже суттєво – відстежувати чи не кожну годину, аби не загубитися в просторах часу.

Найважливіше було сформувати колектив – не лише зорганізувати профільних фахівців, а створити команду однодумців, які мис-

лять та діють по-новому, відповідно до сучасних стратегій лікування. Пацієнтів іноді доправляють у доволі важкому стані, крім соматичних порушень, у них психіатричний діагноз, тому багато зусиль доводиться докладати лікарям. І коли це люди, які злагоджено виконують свою роботу, то результати хороші. Частину команди склали співробітники колишнього 9 психіатричного відділення, багато влилося молодих фахівців, молодших медичних спеціалістів, які нещодавно закінчили медичні коледжі чи училища, але прагнуть виконувати покладені на них обов'язки на «відмінно». У штат медичного підрозділу ввели посади психолога та психіатра, адже хворі з поліорганною недостатністю потребують допомоги також і цих фахівців. Упродовж кількох років цей підрозділ очолювала лікарка вищої кваліфікаційної категорії Людмила Іванівна Колеснікова, яка сорок п'ять років свого життя присвятила служінню царині неврології.

Нині в колективі відділення – лікарка-психіатриня Марія Олегівна Сенік, психологиня Валентина Володимирівна Сенишин, лікарка-неврологиня Роксолана Богданівна Насалик.

Проблема когнітивних порушень уже давно вийшла за рамки осіб старшого віку. Це спричиняє сучасний ритм життя, збільшення факторів ризику зовнішнього середовища. Не лише в Україні, а й у світі тенденція до збільшення тривалості життя та зростання розповсюженості загальних для різних типів деменції чинників ризику виводить проблему когнітивних порушень у сферу першорядних завдань. У профільному відділенні фахівці надають допомогу пацієнтам з порушен-

нями пам'яті, концентрації уваги, мислення, спілкування та іншими когнітивними розладами. Щорічно тут проходять курс лікування понад 1000 хворих. Сучасні методики діагностики, які діють у лікарні, дозволяють, визначивши за спеціальною шкалою ступінь порушення когнітивної функції, провести й лабораторні обстеження, запис електроенцефа-

Уляна ДАЦКО, процедурна медсестра відділення

лограм, електрокардіограм. За необхідності недужого скерують на ультразвукове дослідження внутрішніх органів, УЗД судин головного мозку, комп'ютерну томографію, для проведення магнітно-резонансної томографії, нейропсихологічного тестування. Крім медикаментозного лікування, пацієнти отримують фізіотерапевтичне та водолікування, відвідують кімнату ароматерапії, займаються арт-терапією.

За майже чотири роки активної діяльності лікарі переконалися, що на третинному рівні високоспеціалізованій медичній допомозі таке стаціонарне відділення є першочерговою необхідністю. Ця категорія хворих потребує саме умов стаціонару та цілодобового догляду й лікування. Колись такі хворі оббивали пороги різних фахівців – від невро-

лога до сімейного лікаря чи психіатра, хоча насправді потребували мультидисциплінарного підходу, бо ця патологія «об'єднує» дуже багато недуг. У відділенні когнітивних розладів ці люди отримують кваліфіковану та високотехнологічну спеціалізовану меддопомогу.

Гарною підмогою є й співпраця з фахівцями Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського. В тісному співтоваристві професорки кафедри неврології Наталії Романівни Сохор і доцентки кафедри психіатрії Олени Євгенівни Смахної лікарі впроваджують нові методи діагностики, лікування, виносять колегіальні рішення щодо складних нозологічних хворих. Налагодили також активне співробітництво зі спеціалістами з неврології та психіатрії всіх медичних закладів міста та області, вони скеровують цю категорію недужих сюди для корекції лікування та надання високоспеціалізованої медичної допомоги.

Втішно, що вдалося сформувати й високопрофесійний, згуртований медсестринський колектив. Чимала заслуга в цьому старшої медсестри Наталії Михайлівни Павелко, яка зуміла вибудувати стосунки в колективі, дуже багато сил та енергії віддала. Примножила всі її починання в. о. старшої медсестри Ніна Гайдукевич, яка цікаві інновації, новинки медсестринства втілює в повсякденну практичну роботу. Нині є багато можливостей – інтернет-ресурси, напрацювання зарубіжного досвіду, то чому б щось не використати, не запровадити в медсестринській діяльності, додавши трішки любові та турботи. Всі фахівці цього молодого підрозділу психоневрологічної лікарні огортають увагою, піклуванням, теплими словами тих, хто найбільше цього потребує.

**Лариса ЛУКАЩУК,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

(Зліва направо): **Ніна ГАЙДУКЕВИЧ, в.о. старшої медсестри відділення, та Мар'яна ШКІЛЬНА, палатна медсестра**

МЕДСЕСТРА

ПРОФЕСІЯ, ЩО ВИРОБЛЯЄ ХАРАКТЕР

Вона – очі, вуха та руки лікаря-анестезіолога. Вчасно приготувати, акуратно подати, підтримати – справжнє мистецтво. Вона, мов універсальний солдат, повинна все встигати. А ще медсестру-анестезистку вважають елітою серед медичних сестер.

– Медсестра – це головний помічник лікаря. Тому вона повинна розуміти лікаря з пів слова та пів погляду, – розповідає медсестра-анестезистка Лілія Кузьмак. – Маємо вміння все: робити ін'єкції, ставити крапельниці, катетери, записати ЕКГ... Наша робота – насамперед зона підвищеної відповідальності. Ми перебуваємо «на передовій» у боротьбі за людське життя. Це почесно, але ж і дуже непросто.

Лілія навчалася у Чортківському медичному коледжі. Вступила туди відразу після закінчення 9-го класу. Медсестрою, каже, хотіла стати ще з дитинства. Її трудовий стаж складається з двох записів – медсестра стоматологічного кабінету та медсестра-анестезистка у відділенні інтенсивної терапії.

– У лікарні – шалений темп, напруга та величезна відповідальність, – зазначає Лілія, – операції тривають по кілька годин і тут же повинна бути неабияка витривалість, але до всього звикаєш. Найдовша операція, на якій асистувала, тривала майже 10 годин. Це було протезування грудного відділу аорти.

Робочий день Лілії Кузьмак розпочинається о пів на дев'яту годину ранку. Всі працівники відділення збираються на «п'ятихвилинку», де обговорюють, які вночі були ургентні операції та які мають бути вдень.

– Для мене операція – звична справа, я не надаю цьому особливого значення, – каже Лілія, – розумію, що тут від мене вимагається лише чіткість, уважність та злагодженість дій. З практикою це відточується до автоматизму. Кожна професія має свої труднощі. Наша професія – це межа вимогливості й вимогливості на межі. Якщо мовити про труднощі, то вони знаходяться більше в моральній площині. Коли тобі телефонують з роботи й кличуть на операцію, кидаєш все та їдеш, бо – треба! Неважливо, що саме цього вечора собі запланувала. Це відповідальність за фах, який обрала. Самопожертва – без цього в медицині ніяк. Окрім того, одна з найскладніших сторін нашої роботи – емпатія до пацієнтів. До фізичних навантажень можна звикнути, обсягом необхідних знань і навичок можливо опанувати, навіть виспатися при бажанні реально! А

ось пропускати кожен випадок через себе – це неймовірно важко: неможливо залишатися байдужим до чужого болю.

– Якими професійними та людськими якостями повинна володіти медсестра-анестезистка?

– Терпіння. Адже пацієнти бувають різні. Кричати, виходити із себе, навіть якщо смертельно втомила, це – професійне табу. Бути уважною до дрібниць, щоб нічого не упустити та не переплутати. А ще – мобільність, «спритність». Все повинно в руках «горіти». Це – особливий склад характеру й мислення. Щодня в такому темпі працювати не кожен може.

– Який найбільший страх у вашій роботі?

– З такою професією, як у мене, з роками виробляється характер. Хоча, безумовно, завжди страшно,

що щось може піти не так, адже на кону стоїть людське життя. Але це не той паралізуючий страх, який сковає думки та руки. Навпаки: як у крижану воду кидаєшся. Сtribнула – і вже в процесі.

– Ваша робота вимагає дотримання певного «дрес-коду»: мінімуму манікюру, косметики, спеціальні шапочки, маски...

– До усього звикаєш, але на час відпустки можна відійти від ustalених правил. А от в лікарні повинна бути дисципліна не лише в роботі, а й у зовнішності.

– За що вдячні своїй роботі?

– За ті дивовижні хвилини, коли в екстрених ситуаціях нам спільними зусиллями вдається «завести» пацієнта. Розуміння, що він буде жити надалі й ти була до цього причетна, дає неймовірно моральне задоволення. Напруга, фізична втома – все забувається вмить.

– Яка ваша професійна мрія?

– Продовжити навчання в медичному університеті.

Мар'яна СУСІДКО

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського, автор понад 100 актуальних наукових праць і, зокрема, п'яти монографій з питань педагогіки, заслужений працівник освіти України, поет і громадський діяч Анатолій Вихрущ зустрів свій 65-ий рік. Це гарна нагода озирнутися, щоб з висоти прожитих літ окинути поглядом минуле й поділитися роздумами про сьогоднішнє. Тож попросили Анатолія Володимировича розповісти про найбільш пам'ятні події та найдорожчих серцю людей, за яких вдячний Богові й долі, про улюблену роботу та творчі плани...

«В БІДІ НАРОДЖЕНИЙ ЩАСЛИВИМ ЖИВ»

– Життєва дорога кожного з нас починається з батьківського порогу. Де минуло ваше дитинство?

– У моєму паспорті в графі «місце народження» написано «Ланівці», де минули перші чотири роки мого життя, але я мало що пам'ятаю з того періоду. Загалом мій життєвий маршрут дуже простий: Ланівці, Вербовець, пізніше – прекрасне село Погрібці, де була люба моєму серцю малокомплектна школа (єдина школа, де я отримув-

Анатолій ВИХРУЩ – першокласник (1972 р.)

вав відмінні оцінки), звідти батьки переїхали до Зборова, потім – до Заліщик, а 1970-го розпочався «тернопільський період» життя нашої родини. Пізніше в одному з віршів я напишу «В біді народжений щасливим жив». У мене й справді було щасливе дитинство, хоча жили ми більш, ніж скромно. Коли народився, батька забрали в армію й мама, Лідія Артемівна, ростила мене сама, але її, сповнене любов'ю серце, дарувало відчуття щастя та тепла. Батько ж поєднував любов і турботу з вимогливістю, це було суворе галицьке виховання, без сюсюкання, мудре й людяне.

– Ваш батько, Володимир Павлович Вихрущ, відомий вчений-економіст, поет, є знаковою постаттю для нашого краю. Тож у вас був чудовий наставник.

– Тато родом з Августівки Козівського району. Селянський син, він закінчив Львівський фінансовий технікум, пізніше – заочно Одеський кредитно-економічний інститут, аспірантуру. Захистивши дисертацію, здобув учений ступінь кандидата, згодом – доктора економічних наук. Став професором та одним з

найкращих економістів України. Економіка була справою його життя. Володимир Вихрущ – автор понад сотні наукових праць, багатьох монографій, навчальних посібників. Його докторська дисертація присвячена проблемі державного регулювання в умовах ринкових відносин. Якби хоч частину цих ідей удалося втілити, такої економічної біди й олігархічного «дикого капіталізму» в Україні не було б. Зазначу, що роботу над докторською батько завершив на початку 1990-х років, коли всі навколо в один голос казали, що ринок відрегулює все сам. Татові вже тоді вистачало розуму та досвіду стверджувати, що вільний ринок – не панацея й у деяких секторах економіки не можна цілковито відмовлятися від елементів державного регулювання. До чого це призводить, показує, приміром, нинішня ситуація з поширенням коронавірусної інфекції. В умовах відсутності державної регуляції, коли йдеться про важливі санітарні, екологічні, інші норми, недалеко до біди. Разом з іншими авторитетними фахівцями краю батько розробив перспективні напрямки розвитку Тернопільської області. Він з одностайними відвернув загрозу будівництва у Шумському районі атомної електростанції, яка вже була запланована. Згадаймо також історію Тернопільського національного економічного університету, до створення якого батько був причетний. Спочатку вдалося відкрити філію Київського фінансово-економічного інституту, згодом з цього підрозділу виріс інститут, академія, економічний університет, нині – національний. А ще тато писав вірші. Пісенні, мелодійні, що лягають на душу. І пророчі. Як, приміром, «Летаргійний сон», який і через сто років буде актуальним. Вірш «Коріння», ставши піснею, з легкої руки таких виконавців, як Адріана Онуфрійчук, Ніна Матвієнко, знаний

Анатолій ВИХРУЩ серед однокласників (1972 р.)

Професор Анатолій ВИХРУЩ:

– Як відомо, вас і композитора Юрія Кіцилу теж пов'язує творча співпраця.

– Як і батько, я захоплююся творчістю Юрія Вітольдовича й дякую долі за дружбу з ним. Разом ми створили гімн ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського: я написав текст, Юрій Кіцила – музику. А все почалося з телефонного дзвінка. Телефонував ректор ТНМУ, професор Михайло Михайлович Корда, з яким ми

були майже не знайомі: я знав, що є він, він, можливо, знав, що я є. «У мене до вас несподіване прохання: треба написати гімн медичного університету», – сказав Михайло Михайлович. Про ТНМУ на той час я знав надто

– Без перебільшення можна стверджувати, що ваш батько був взірцем відданості справі. Він залишив по собі світлий спомин.

– Так, хоча тернополяни – цікаві люди. Я, буває, жартую, що треба багато років працювати для Тернополя й померти, тоді до якоїсь круглої дати тебе згадають добрим словом.

Два Вихрущі – син Анатолій та батько Володимир (с. Вербівці, 1961 р.)

Трирічний Толик ВИХРУЩ із сусідкою (с. Ланівці, 1958 р.)

мало, та все ж запитав: «Скільки маю часу?». «Приблизно два місяці, може, вам вдасться щось запропонувати». Після розмови ходив по хаті, подивований з несподіваної пропозиції. Відтак магічним чином звідкись прийшов один рядок. Він звучав так: «Багате Тернопілля на освіту». Я його швидко записав. За півтори ж години народився гімн медичного університету, який розпочинався так:

*Багате Тернопілля на освіту,
Батьки дарують дітям добрий злет.*

*Ми вибираєм розумом і
серцем
Найкращий в світі
університет.*

Упродовж вечора наступного дня Юрій Вітольдович написав музику. Тепер гімн ТНМУ співають, а ми радіємо.

– Але повернімося до джерел...

– Колись тато написав: «Я не маю з прадіда портрета, я лиш маю гордість родову». Прізвище зобов'язує. Так мене й молодшу сестру Оксану виховували бать-

ки. І вчителі. В кожній школі були прекрасні вчителі. Хоча, щиро-сердно зізнаюся, хлопчиськом я школи не любив. І ніколи не був «круглим відмінником». Після переїзду нашої сім'ї до обласного центру останні два роки навчався в Тернопільській загальноосвітній школі №1. Серед однокласників було багато талановитих дітей, цікавих особистостей. Таких, приміром, як майбутня письменниця й лікар Леся Романчук, нині – доцентка кафедри акушерства та гінекології ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського. Я, хлопчина з невеличкого райцентру, до «зіркового» кола не належав і на перших порах почувався некомфортно. На щастя, мені знову пощастило з класним керівником і загалом з вчителями. Вони вміли запалити в дитячих душах вогонь пізнання. Залюбленими у свою справу були, зокрема, філологи А. Гайда, Л. Рудяк (мама Ю. А. Рудяка, професора нашого університету). В тому, що я зацікавився поезією й сам почав писати

вірші, – їхня велика заслуга. У цій когорті – й незабутній математик М. Криль, фізик Я. Семишин, історик Р. Бабат... Це були вчителі від Бога.

Підказати дитині правильний напрямок її розвитку – дуже важливо. Тому завжди раджу батькам не поспішати з оцінкою дитини, навіть якщо процес її розвитку відбувається дещо сповільнено. Є люди, які довго «розганяються». Я теж належу до таких і «розвиднілося» мені вже у студентські роки, коли почав вчитися на факультеті загально-технічних дисциплін з додатковою спеціальністю «фізика» Тернопільського державного педагогічного інституту. Педагогічну підготовку майбутнього вчителя вели в теоретичній, практичній площинах. Пройшов також сувору школу будівельних загонів – працював в Казахстані, Сибіру. В Тюмені у селищі Ентузіастів рубали вічну мерзлоту, щоб прокласти труби. Тракторець викопував траншею, але доходив до вічної мерзлоти й зупинявся, бо подолати землю з льодом не міг.

«ВІЧНА ПРОФЕСІЯ – ВЧИТЕЛЬ»

За якийсь час мерзлота трохи танула й студенти, стоячи в поганеньких чобітках у багнюці з льодом, працювали ломами. Були ситуації, коли навіки міг залишитися в тій мерзлоті, в траншеї. Бог зберіг.

Студентські роки – це ще й спорт. Ядро, диск, класична боротьба гартували характер. Тренери С. Козак, В. Балабанов були справжніми професіоналами.

«САМА ДОЛЯ ПРИВЕЛА МЕНЕ В НАУКУ»

– Закінчення інституту співпало з новим важливим періодом у вашому житті. І розпочався він...

– 1977 року. Отримавши диплом з відзнакою, працював в майстерні з обробки металу. Мені подобалося мати справу із залізом. Студентом вивчав ази науки під керівництвом викладачів, які співпрацювали з Інсти-

Зустріч з Папою Іоанном-Павлом II у Римі (2003 р.)

таке справжній військовий вишкіл.

Відслуживши, вступив до аспірантури при Київському педінституті, 1984-го захистив кандидатську дисертацію та повернувся викладачем в альма-матер. Важливу роль у визначенні моєї майбутньої наукової долі зігра-

кандидатських дисертацій. Що лежить в основі ваших здобутків?

– Основа проста: приклад батька та праця, багаторічна системна праця. Я ніколи не просив посад. Тим більше, що найвища посада – вчитель. Мені подобається працювати зі студентами-медиками, отримую естетичне задоволення від спілкування з ними. Викладаю першокурсникам українську мову за професійним спрямуванням та академічне письмо. Допитливі, розумні, вони вміють ставити цікаві, гострі, несподівані запитання. Як тут не згадати фразу з відомого фільму: «Літати не вміють, стріляти не вміють, але – орли». Справді, в цих молодих людях я бачу потенціал, який вони, можливо, ще не усвідомлюють. Моє завдання як викладача – навчити, допомогти, підказати, підтримати, не образити фальшивою оцінкою. Дякувати Богові, мені щастить на здібних студентів і чудових колег, бо на кафедрі української мови ТНМУ працюють досвідчені фахівці.

«ЗАВЖДИ ПИШЕТЬСЯ ІМПУЛЬСИВНО, ЩИРО»

– Навчати, шліфуючи таланти, як коштовні камінці, –

це великий дар. Ви також відомі як самобутній поет, автор чотирьох поетичних збірок. Як прийшли до вас вірші?

– Дуже несподівано. Але, мабуть, любов до літературної творчості – це «генофонд», щоправда не забуваю думку, яку висловив Лев Толстой, що «Природа на дітях відпочиває». Власне, творчість – це креативність. Креатор – це Бог. Творець. Творчість є подарунком людині від Бога. Вона дуже цікаво проявляється. Спочатку приходиться один рядок і його треба швиденько занотувати. Бо це хвиля, настрої, емоції, мінливі, як сама природа... З рядка народжується вірш, довгий або короткий. Як ось цей, який я назвав «Фрагмент заповіту»: «А як мову позабули, віру розпродали, напишіть, діти, в анкетах, що батька не мали». Чотири рядки, що вийшли з глибини душі. Наче батоном. Інколи щось веселіше пишеться. Але завжди – імпульсивно, щиро. Це в прозі ще можна щось приховати, а у вірші – ні, фальш видно одразу. Вибух емоцій, почуттів – ось що таке поезія. Між іншим, так само приходиться тема дисертації, головні «родзинки» наукового тексту, які відрізняють дослідження від імітації.

– Пам'ятаєте свій перший вірш?

Лозунг будівельних загонів: «Бери більше і кидай далі». Анатолій ВИХРУЩ у Тюмені (1975 р.)

Батько Володимир Павлович ВИХРУЩ вітає сина Анатолія з прийняттям військової присяги (1979 р.)

тумом електрозварювання ім. Патона. Звільнився з майстерні, коли отримав повістку з військомату. Тоді «косити» від військової служби не було заведено, я й гадки такої не допускав. Саме армії завдячую знайомством з принциповими і відповідальними офіцерами, тож знаю, що

ла зустріч з відомим тернопільським педагогом М.М. Фіцулою, спілкування з такими авторитетними вченими, як професор Д.Я. Шелухін, академік Д.О. Тхоржевський. Нині, з відстані років, міркую так: сама доля, подивившись у бік хлопця, який мало що вмів, але дуже старався, привела мене в науку.

– 1995 року ви стали проректором з наукової роботи ТЕІПО, 2001-го очолили Тернопільський експериментальний інститут педагогічної освіти, у 2004–2005 роках працювали проректором з гуманітарної освіти та виховання Тернопільської академії народного господарства (нині – національного економічного університету). Створили свою наукову школу з питань історії педагогіки. У серпні 2019 року очолили кафедру української мови ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського. Під вашим науковим керівництвом захищено сім докторських і тридцять дев'ять

У студентські роки диск Анатолія ВИХРУЩА летів далеко (1973 р.)

– Ні. Мабуть, це було давно. Я не запам'ятовую власних віршів. Коли приходять – кваплюся занотувати, потім уважно вичитую. Часом пишу під враженням від прочитаного раніше. Приміром, свого часу був дуже популярним вірш Андрія Вознесенського «Ты меня на рассвете разбудишь». Я написав його український варіант: «Ти мене поцілунком розбудиш, і усмішкою сонце заміниш, ти щасливою жінкою будеш і ніколи мене не покинеш. Я зберу на світанку троянди, і тебе їх розбуджу росюю. І так буде кож-

Зустріч з Патріархом УГКЦ Блаженнішим Любомиром ГУЗАРОМ

ного ранку, тільки будь, кохана зі мною. Тільки будь». Спробуй сфальшивити в одному рядку – й усе розсиплеться.

– Наразі вийшли друком чотири поетичні збірки Анатолія Вихруща. Кожна з них – знакова, кожна заслуговує окремої розмови. Поділіться спогадами про історію їх написання.

– Свою першу збірку «Розмова з батьком», яка вийшла 2003 року, вже після татової смерті, я присвятив його пам'яті. Сам написав передмову, яка закінчується таким рядком: «Це розмова з батьком, ми просто не наговорилися при житті». Потім не стало мами й туга втрати, що рвала душу, вилилася у вірші. Моя друга збірка «Квіти для мами» – це своєрідний реквієм. Наступна «Медитація» – роздуми про призначення людини.

– Примітною є також назва недавньої вашої збірки «Вибране для вибраних».

– Хоча багато хто радив змінити її на «Вибране для вас», але такий варіант мені не сподобався. Наче стою під храмом і милостиню прошу. А Поезія – пані гонорова. Я розгортаю книжку на будь-якій сторінці й мені не соромно за власні тексти, бо вклав у них усе, що мав, і душу, і серце.

*Справжній вірш вкорочує життя,
А взамін дарує відчуття
Вічності, простору і краси.
Творчості ні в кого не проси.
А коли просив – то не
гріши,
Свою долю тихо допиши*

(Продовження на стор. 10)

Анатолій ВИХРУЩ із сестрою Оксаною, батьком Володимиром Павловичем і мамою Лідією Артемівною (70-ті рр.)

ПРОФЕСОР АНАТОЛІЙ ВИХРУЦЬ: «ВІЧНА ПРОФЕСІЯ – ВЧИТЕЛЬ»

(Закінчення. Поч. на стор. 8-9)

*І подякуй всім за диво з див:
Ти віршами з Богом говорив.
Творчість, як і саме життя, –
це подарунок від Бога й треба
дякувати Господу за все.*

– Поетичний дар ви вдало поєднуєте з талантом науковця, який створив свою школу.

– Скажу з власного досвіду: наукова робота пишеться, як гарний вірш. Головне, щоб людина хотіла писати й щоб у неї був науковий керівник чи консультант, який допоможе обрати цікаву тему для досліджень. В основі кандидатської роботи має бути хоча б дві оригінальні ідеї, в основі докторської – три-чотири. Їх треба віднайти. З віршами так само: приходиться перший

можна не згадати й про ваш управлінський досвід. Зокрема, в 2005–2008 роках ви обіймали посаду заступника голови Тернопільської обласної державної адміністрації.

– Був такий гріх. Коли почався перший Майдан, працював проректором з виховної роботи ТАНГУ і, попри реальну загрозу втратити роботу, був довіреною особою кандидата в Президенти України Віктора Ющенка. Студенти та викладачі нашого університету брали активну участь у мирних акціях протесту проти фальсифікації виборів. Згадую про це з гордістю. В 2005–2008 роках працював заступником голови облдержадміністрації з гуманітарних

Незабутня зустріч з В'ячеславом ЧОРНОВОЛОМ

пних часів. Ініціативу підтримали керівники районів і небезпечну хімію почали відправляти для переробки до Польщі та на завод у Шостці Сумської області. Тож Тернопільщина могла стати першою областю, чистою від хімічних відходів. Але згодом влада змінилася й з Києва прийшло розпорядження за підписом Януковича про звільнення мене з роботи. Згадую про це з гумором. Життя непередбачуване – і це прекрасно, хоча Бог кожному дає право вибору. В підсумку: Янукович утік, а я й надалі працюю для України. Викладацька робота – дуже гарна річ. Як і творчість. Може мінятися влада, керівництво, а вчитель, без перебільшення, професія вічна, бо це покликання, спосіб життя. Натомість жодна посада не є надбанням, всі вони тимчасові. Головне – залишатися чесним, людяним, не фальшивити. Працюючи заступником голови облдержадміністрації, мав щасливу нагоду познайомитися з багатьма цікавими людьми. Пригадую незрячу бабусю з села Сапогів, який виповнилося сто років. Приїхав привітати її з ювілеєм і вручити почесну грамоту від Президента України. Добре, що дав Бог розуму прихопити із собою ще частину власної зарплати. Сиділи, говорили... Запитав: «Що згадується вам найчастіше?». Народжена на початку минулого століття господиня хати, поклавши свою руку на мою, мовила: «Дитино, згадую, як дівчиною босою йшла до Зар-

ваниці молитися». Її лагідне обличчя світилося. І ще про дві пам'ятні зустрічі не можу не розповісти: з Папою Іваном-Павлом II і з Блаженнішим Любомиром Гузаром, Патріархом Української греко-католицької церкви... На аудієнції у Ватикані, яка тривала кілька хвилин, я від імені українців побажав Папі доброго здоров'я. Його обличчя наче випромінювало світло. Так само світилося святістю й обличчя Блаженнішого Любомира Гузара й я дякую Богові за щасливу нагоду побачити та поспілкуватися зі

ворити» співрозмовника, «сократичними» запитаннями розкрити неповторність людини.

– Яка найважливіша цінність для вас?

– Певна річ, моя родина. Син Володимир після закінчення школи сам обрав професію програміста та став одним з найкращих фахівців у IT-сфері в Тернополі. Шість років тому отримав пропозицію переїхати працювати до Каліфорнії, в кремнієву долину. Тож нині син мешкає в найвідомішому у світі IT-містечку. Спілкуємося часто, адже є Skype. Донька Анастасія – кандидат педагогічних наук, виховує трьох дітей. Наймолодша Олександра закінчила Тернопільський національний педагогічний університет, кандидат психологічних наук. Зацікавившись медициною, обрала стоматологічний факультет ТНМУ. Підросли п'ятеро онуків: Доменіка, Тимофій, Ілля, Платон і найменша – Міла. Дорожу кожною хвилиною спілкування з дітьми, онуками.

– Як сформулювали б власну філософію життя?

– «Дякую Богові за все»... До цих слів наших галицьких релі-

(Зліва направо, на передньому плані): **Анатолій ВИХРУЦЬ, Володимир ЯВОРИВСЬКИЙ, Іван СТОЙКО, Павло МОВЧАН** (2005 р.)

рядок, а далі вже пишеться на одному подиху. Молодим колегам, які звертаються за порадою, я зазвичай не відмовляю. Нещодавно мав розмову зі студентом з Китаю, який завершив навчання у вищому навчальному закладі в Тернополі та готується писати дисертацію. Ще один виклик.

– Не таємниця, що Україна є великим постачальником інтелекту за кордон. Свого часу ви теж читали лекційні курси із сучасних напрямків педагогіки в польських вишах.

– Так, допомогло знання польської мови, яку вивчив у 48 років. Цікава мотивація. Я не міг допустити, щоб діти були голодними. Приїжджав у Польщу на вихідні, читав лекції студентам навчальних закладів у Жешуві, Любліні, Кельце, Ярославі та повертався до Тернополя, аби продовжити викладацьку роботу. Працював, по суті, без вихідних і відпусток.

«ГОЛОВНЕ – ЗАЛИШАТИСЯ ЧЕСНИМ, ЛЮДЯНИМ, НЕ ФАЛЬШИВИТИ»

– Кажучи про вас як про науковця, педагога, поета, не

питань. Серед проблем, якими займався, особливу увагу приділяв зменшенню смертності немовлят до одного року. Цей показник є загальноновизнаним індикатором здоров'я нації. В найбагатших країнах на тисячу дітей віком до одного року помирають троє немовлят, у сусідній Польщі – 6, в Україні – 13. На Тернопільщині цю цифру вдалося знизити до 9. Другим пріоритетним напрямком визначив для себе поліпшення умов проживання мешканців геріатричних центрів в області. І третій – екологічний. Надзвичайно важливо було вивести зі стихійних звалищ різні добрива та отрутохімікати, залишені з колгос-

Анатолій ВИХРУЦЬ підкорює Карпати (2016 р.)

Анатолій ВИХРУЦЬ з головою братства ОУН-УПА Подільського краю «Лисоня» Петром КАСІНЧУКОМ

Блаженнішим під час його відвідин Тернополя. Духовна велич його постаті вражає. Такі люди не вмирають, вони залишаються жити вже в іншому вимірі – духовному, допомагаючи іншим ставати кращими.

– Давайте поговоримо про ще одну вашу іпостась – радіо- та телеведучого. «Розмови про важливе» – так називається ваша програма на місцевому телебаченні. А радіослухачам добре відомий ваш проєкт «Тернопіль і тернополяни».

– Пропозиції вести радіо- та телепрограми були несподіваними, але погодився. Згадав, як мені подобалися інтерв'ю, що їх популярний тележурналіст Урмас Отт брав у відомих вчених, політиків, артистів, спортсменів. Я хотів показати, що люди, які живуть з нами поруч, не менш цікаві, кожен з них по-своєму унікальний, треба лише «розго-

гійних діячів додати нічого. Вони стали моїм життєвим кредо.

– Анатолію Володимировичу, вам вдалося зробити багато і на викладацькій, науковій, і на творчій ниві. Про що ж мріється?

– Кажуть: «Хочеш насмішити Бога – розкажи йому про власні плани». А якщо без жартів... Написав новий вірш, буде пісня. Тішуся, що є можливість навчати студентів, займатися науковою роботою. Допомогти ще одному молодому талановитому науковцю ТНМУ завершити докторську дисертацію. Хотів би видати свої наукові праці й статті окремими книгами, та наразі немає часу зібрати їх докупи. Чи, може, ще не час?

– Дай Боже, аби всі ваші задуми здійснилися. Творчого вам натхнення і нових здобутків!

Лідія ХМІЛЯР

ЗАВЖДИ УСМІХНЕНА ТА ДОБРОЗИЧЛИВА, ВОНА ДОПОМАГАЛА ВСІМ У ВСЬОМУ

2 квітня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ Галина Данилівна ТРУСЮК

Вельмишановна Галино Данилівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!
Після закінчення Тульчинського зооветеринарного технікуму, шести років роботи за фахом у

стінах університету Ви успішно пройшли 40-літній трудовий шлях лаборантки кафедри патологічної фізіології, виконували одну з найважливіших ділянок роботи – організаційного забезпечення навчального процесу, проведення висококваліфікованих наукових досліджень.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко по-

важають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових обов'язків.

Ваша професійна та громадська діяльність неодноразово відзначена подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, уважне

ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Галино Данилівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, людського тепла, душевного спокою, добробуту, родинного благополуччя й за-

тишку, активного та щасливого довголіття.

Хай на життєвій Вашій довгій ниві
Росте зерно достатку і добра,
Щоб Ви були здорові
і щасливі,
Щоб доля тільки світлою
була!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

Промайнув ювілей чудової людини, яка більшу частину свого життя пропрацювала на кафедрі патологічної фізіології. Завжди усміхнена та доброзичлива, вона допомагала всім у всьому. Дуже багато професорів, доцентів, асистентів завдячують їй за допомогу у виконанні дисертації. В неї не було такого поняття «не можу». «Ти мусиш, ти зможеш!», – після таких її слів завжди чудово виходили всі заплановані експерименти. Якщо науковий керівник цілковито керував теоретичною частиною дисертації, то Галина Данилівна брала на себе її практичне втілення. Особливість цієї людини полягає в тому, що з нею вже за кілька хвилин спілкування забуваєш про вікову різницю. Вона вміє знайти спільну мову з усіма.

2 квітня виповнилося 80 років з дня народження Галини Данилівни Трусюк, яка понад 40 років працювала лаборанткою на кафедрі патологічної фізіології.

Галина Данилівна народилася у Вінниці в робітничій сім'ї: батько працював на МТС. Мама була домогосподаркою – виховувала трьох дітей (два сини та доньку). 1957 року Галина закінчила середню школу у селищі Літин, куди родина переїхала після війни. Вступила до зооветеринарного технікуму в м.

Тульчин. Відтак отримавши тут диплом, працювала за спеціальністю зоотехнічкою у племрадгоспі «Україна» в Літині. А згодом заочно навчалася в Українській сільськогосподарській академії м. Києва на спеціальності «Зоотехнія».

1965 року Галина Данилівна вийшла заміж за свого однокласника Сергія, який уже на той час працював будівельником у м. Тернополі. Спочатку працювала зоотехнічкою у с. Великі Гаї Тернопільського району. Через рік у них народилася донечка, а коли дитині виповнився рік Галина Данилівна перейшла на роботу в Тернопільський державний медичний інститут.

Галина Данилівна трудилася на кафедрі лаборанткою з наукової роботи. Займалася організаційним забезпеченням навчального процесу, проведенням висококваліфікованих наукових досліджень. На той час на кафедрі виконували багато дисертаційних робіт, працював активно студентський гурток і Галина Данилівна навчала, підказувала, допомагала в роботі з тваринами кожному. Вона також готувала тварин і на заняття зі студентами.

Хочеться відзначити неймовірний оптимізм Галини Трусюк, готовність прийти на допомогу, невичерпну енергію та

творчість. Вона встигала зробити все й, здається, ніколи не втомлювалася. Галина Данилівна в експериментальній роботі була висококваліфікованим спеціалістом.

Колектив кафедри патологічної фізіології. Перший ряд: проф. О.П. Нещерет з дружиною Іриною Віталіївною, доц. С.В. Дзига. Другий ряд: доц. С.М. Чарнош, проф. М.Р. Хара, проф. С.С. Ткачук, ст. лаборантка Л.Н. Бабінська, проф. О.В. Денефіль, доц. Н.М. Потіха, лаборантка Г.Д. Трусюк, проф. Ю.І. Бондаренко, лаборантка М.Є. Бурик, проф. В.В. Файфура (лютий 2006 року)

Вона була незамінною для кожного дисертанта. Усі колеги кафедри патологічної фізіології, інших підрозділів і студенти завжди відзначали чуйність та уважність Галини Данилівни, її відповідальне ставлення до роботи, щире бажання підтримати молодих науковців і студентів у виконанні практичних завдань

та експериментів з тваринами. Її етичне ставлення до тварин під час наукових і навчальних досліджень додавало наснаги молодим науковцям долати труднощі експериментальної медицини на

шляху до омріяної мети. Хто, як не вона, знала всі тонкощі підготовки до експерименту, всі його етапи, вміло підтримувала молодих науковців під час виконання досліджень. Щоранку вона заряджала всіх позитивом і гарним настроєм, тож і копійка робота над дисертацією не здавалася такою страшною та непо-

доланною. Дисертанти одностайно згадують, як іноді при виконанні дослідів опускалися руки, а вона своїм оптимізмом допомагала, казала «ще трошки, ще трошки» – і дисертант таким заохоченням продовжував і закінчував роботу.

Її сім'я та її ставлення до родинних традицій, любов і повага до чоловіка завжди були гарним прикладом для наслідування. Чого були лише варті турботливо випечені її руками вранці перед роботою фірмові пироги з ягодами, вирощеними на власній присадибній ділянці! Частенько частувала здобом всіх співробітників, і в цьому завжди було неймовірно багато тепла та любові. Галина Данилівна з чоловіком виховали двоє дітей Анжелу та Валерія, мають двох онуків. Зараз Галина Данилівна із задоволенням допомагає виховувати правнука.

2009 року Галина Данилівна вийшла на заслужений відпочинок, а ми й дотепер раді кожній зустрічі з нею!

Хочеться побажати Галині Данилівні не втрачати життєвої наснаги, оптимізму, залишатися такою ж енергійною та бадьорою, адже вік – він лише на папері!

З любов'ю і вдячністю колектив кафедри патологічної фізіології

16 травня відзначила ювілейний день народження провідний бухгалтер ТНМУ Галина Володимирівна ГЛУШКО

Вельмишановна Галино Володимирівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Тернопільського фінансово-економічного інституту, 23-х років роботи за фахом у стінах університету Ви успішно пройшли 15-літній трудовий шлях: спочатку бухгалтера-касира, а останні 10 років – провідного бухгалтера одного з найважливіших підрозділів – бухгалтерії.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Заслужує на увагу Ваша громадська діяльність, зокрема, як члена ревізійної

комісії профспілкової організації університету.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена грамотою та подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Галино Володимирівно, доброго здоров'я, невичерпної енергії, нових успіхів у Вашій благодійній діяльності, людського тепла, душевного спокою, добробуту, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай злагода буде, хай буде любов,
Хай тисячу раз повторяться знов
Хороші, святкові і пам'ятні дні,
Хай сонце всміхається Вам у житті!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

30 травня відзначила ювілейний день народження провідний фахівець редакційно-видавничого відділу видавництва «Укрмедкнига» ТНМУ Ярослава Дмитрівна ТЕСЛЮК

Вельмишановна Ярославо Дмитрівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Львівського політехнічного інституту, 18 років роботи за фахом у стінах Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Ви успішно пройшли майже 20-літній трудовий шлях: спочатку операторки читальних залів бібліотеки, згодом – інженера-програміста, провідного інженера, провідної фахівчині одного з найважливіших підрозділів нашого навчального закладу – видавництва «Укрмедкнига».

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як висококваліфікованого

фахівця за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, пунктуальність, інтелігентність, жіночність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ярославо Дмитрівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення й життєвого оптимізму, наснаги, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя, затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай сміється доля, мов калина в лузі,
У родиннім колі, серед вірних друзів!
Хай крокують поруч вірність і кохання,
Хай здійсняться мрії і усі бажання!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

ЕСПЕРАНТО: ПОХОДЖЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ

Мовна проблема в світі була, є й буде. Як свідчить біблійська легенда, мовна проблема не дозволила людям побудувати Вавилонську вежу, щоб спілкуватися з Богом. З довідника Ethnologue та Encarta в списку наведені дані, що лише понад 10 мільйонів людей спілкуються різними мовами. Мови з кількістю носіїв, меншою, ніж 10 мільйонів, не наведені. Всього останнє видання Ethnologue налічує 7538 різних мов. При проведенні переписів у різних країнах задають різні запитання та ставлять різні критерії. Навіть питання про те, чи вважати деякі мови окремими, чи діалектами однієї мови, викликає гарячі політичні суперечки.

Різниця між рідною мовою та есперанто лише в тому, що рідною в країні спілкуються всі. Тепер у добу існування високорозвинених національних мов

є кількість мовців, що ними розмовляють. Безперечно, це один з критеріїв відбору світових мов.

Іншим визначальним критерієм для висунення мови на роль міжнародної є її властивість виконувати якнайбільшу кількість суспільних функцій. Вона має бути мовою міжнародного спілкування, забезпечувати культуру й мистецтво, бути мовою науки, суспільно-політичного життя, мати не лише писемну, а й усну форми літературної мови, функціонувати як народно-розмовна мова, бути поширеною в низці країн. Природно, що чим більше суспільних функцій виконує мова, тим вона багатша та розвиненіша. Це пов'язано з багатством її словника, з гнучкістю морфології та синтаксису. Залежить це, зрозуміло, від її давньої історії, культурних традицій, що визначає авторитет цієї мови в міжнародному масштабі. Отже, міжнародні мови — це і найбільш поширені мови, і найбільш вагомі у функціональному (науковому, художньому, культурному та політичному) використанні, що робить доцільним їх практичне застосування й вивчення

Проблема створення мови спілкування всіх людей земної кулі складна. Але від цього вона не стає непотрібною для науки. Для її позитивного розв'язання необхідні спеціальні дослідження. Їх здійснюють нині представники різних мовознавчих напрямків.

Для полегшення міжнародних контактів останні два століття людство прагнуло створити єдину, універсальну штучну мову міжнародного спілкування. Першу таку спробу здійснив І.М. Шлейхер 1880 року, в якій передбачалося видозміненим словам європейських мов надати виняткову милозвучність. Штучна мова, що знайшла розповсюдження в Європі наприкінці XIX ст., називалася «волапюк».

1887 року Л. Заменгоф створив штучну мову «есперанто», що стала найпоширенішою з усіх міжнародних штучних мов завдяки її простоті, порівняно з природними мовами. Можна стверджувати, що у сучасному світі існує певна зацікавленість у розвитку та поширенні есперанто як мови міжнародного спілкування. Адже есперанто залишається найуживанішою штучною мовою з усіх, що існують. Словниковий запас есперанто запозичений з романських, германських, слов'янських, індоєвропейських, семітських та азійських мов. Скажімо, суфікс «-ism-» означає вчення, політичну доктрину, релігійну догму, наприклад, соціалізм, капіталізм, екстремізм, тощо.

Людвік Заменгоф (1859-1917) — лікар-офтальмолог, лінгвіст, винахідник мови есперанто, народився 15 грудня 1859 року в містечку Бялосток (Гродненська губернія Російської імперії, тепер Польська Республіка) в єврейській родині викладача реального училища. Його лінгвістичний винахід — універсальна штучна мова есперанто була покликана усунути розбіжності та служити взаєморозумінню всіх народів планети. Батьки виховували Людвіка трілінгвом: в їхній великій родині (де було 11 братів і сестер) мовами домашнього спілкування служили ідиш, польська та російська. Крім того, батько-поліглот навчив сина німецької, французької та іврити. У той час більшість мешканців Бялостока становили євреї, які розмовляли на ідиші. Крім них, у місті жили поляки, білоруси, українці та нечисленні представ-

ники російської, німецької, татарської, литовської громад. Кожна етнічна група розмовляла своєю мовою, і між народами часто спалахували конфлікти. Спостерігаючи за подіями в місті, Людвік догадувався, що, можливо, саме різниця в мовах і незрозуміння могли бути причиною

Барельєф М. Юрківа – автора першого підручника есперанто українською мовою

чвар. У 10-річному віці він навіть написав на цю тему драму «Вавилонська вежа, або Бялостоцька трагедія в п'яти актах», де висловив власні міркування з приводу напруженості в суспільстві і способів розв'язання проблеми.

1873 року сім'я Заменгоф переїхала до Варшави, і Людвік став учнем четвертого класу чоловічої гімназії. Там він блискуче освоїв латину, старогрецьку, іврит та арамейську, познайомився з литовською, італійською й іспанською (до того ж англійську вивчив пізно та не дуже добре). На основі отриманих знань юнак узявся за створення універсальної мови, покликаній об'єднати людей всього світу. І в 19 років він склав свій перший підручник «Lingwe Uniwersala». Але цей рукопис не зберігся, його спалив батько Людвіка, який хотів, щоб син приділяв більше уваги навчанню. Тож Заменгоф відправився вивчати офтальмологію в Москву. 1881 року після замаху на Олександра II, який спричинив сплеск антисемітизму, він повернувся до Варшави, завершив освіту й влаштувався на роботу окулістом. Але при цьому Людвік не припиняв працювати над підручником. Як скульптор, що акуратно відтинає від каменю все зайве, Заменгоф тривалий час шліфував свій твір, вносячи численні правки, і 1885 року завершив проєкт в тому вигляді, в якому він існує й донині. Протягом двох років Людвік шукав видавця, готового випустити його книгу, а також мецената, який міг би профінансувати пуб-

лікацію книги. Таким чином, 1887 року у Варшаві у видавництві Кельтера вийшов у світ перший підручник міжнародної мови. У той час Варшава входила до складу Російської імперії, саме тому на обкладинці підручника було написано російською мовою: Дръ Эсперанто. Международный языкъ. Предисловіе и полный учебникъ. [por Rusoj].

Псевдонім автора Dr. Esperanto перекладається як «той, хто сподівається». Згодом цей псевдонім стане назвою самої мови — «Есперанто». Підручник містив майже одну тисячу слів, запозичених з романських, німецьких і сло-

в'янських мов, 16 граматичних правил. За ідеєю, це мала бути надто проста мова, яку можна вивчити в найкоротші терміни (кажуть, що Лев Толстой освоїв есперанто за чотири години). Більше того, на думку багатьох лінгвістів, структура мови була настільки добре опрацьована, що дозволяла передати всю гаму людських почуттів і глибину думок. За російським підручником пішли видання польською, французькою та німецькою мовами.

Заменгоф став учасником сіоністського руху Хіббат Ціон. Але 1901 року відсторонився від діяльності сіоністів, опублікувавши

заяву з доказом того, що цей рух не здатний розв'язати проблеми єврейського народу. Бажаючи запропонувати людям засіб для повного взаєморозуміння, Заменгоф видав книгу «Гіллелізм як дозвіл єврейського питання», де виклав принципи власної філософії, в основу якої лягло вчення єврейського філософа I ст. до н.е. Гіллеля. Гіллелізм припускав зближення євреїв з представниками інших релігій та перетворення іудаїзму в чистий монотеїзм, що не визнає іншого закону, крім любові до ближнього. Ідея гіллелізму була прийнята суспільством без ентузіазму, але 1906 року Заменгоф зробив нову спробу універсалізації поглядів і переробив філософію, адресовану євреям, в ширшу, призначену для всього людства. Вчення, що отримало назву гомаранізм, являло собою якийсь синтез гуманізму, пацифізму та ідеї глобального співіснування людей. Воно повинно було об'єднати все населення планети, дати людям спільну мову й релігію. На жаль, підтримки своїх поглядів Заменгоф знову не знайшов. У грудні 1897 року він переїхав до Варшави та оселився в небагатому єврейському кварталі. Між тим нова мова швидко набула широкого поширення. Один з перших осередків есперантистів був організований в Одесі. В Нюрнберзі, а потім і в інших містах Європи з'явилися гуртки любителів есперанто. 1901 року подібний клуб відкрився і в Канаді, а 1905-го у Франції відбувся перший Всесвітній конгрес любителів есперанто.

(Продовження на стор. 13)

Група есперантистів у м. Джамбул (Казахстан), заняття проводив Володимир КОНДРАТЮК (четвертий праворуч), 1960 р.

значно розширилося коло суспільних функцій, які виконують міжнародні мови. Цими мовами видається найбільша кількість художньої та наукової літератури, що породжує необхідність чигати в оригіналі художні й наукові видання. Розвиток взаємозв'язку країн зумовив юридичну закріпленість за міжнародними мовами їх роль і функціонування. Вони стали «робочими» мовами ООН і її інститутів, міжнародних наукових і політичних конференцій, спортивних змагань, виставок тощо. Нині в ООН офіційними й робочими є англійська, арабська, іспанська, китайська, російська та французька мови. Критерієм для їх висунення є кількість мовців, що ними розмовляють. Безперечно, це один з критеріїв відбору світових мов.

мовцями різних країн.

Поруч з використанням природних мов для регіонального, міжнародного та міжнародного спілкування відомі спроби створити штучні (іноді кажуть планові) міжнародні мови. Штучними є мови, які не існують як природні, а штучно створені людьми. У найдавніші часи історії земної цивілізації штучна мова, яку розробив Алексарх, фіксується в античну епоху (IV-III ст. до н. е.). У великій кількості проєкти штучних мов почали з'являтися в XVII ст., що пов'язано зі скороченням міжнародних функцій латинської мови в європейських країнах. З того часу з'явилося сотні проєктів мов.

тепер Польська Республіка) в єврейській родині викладача реального училища. Його лінгвістичний винахід — універсальна штучна мова есперанто була покликана усунути розбіжності та служити взаєморозумінню всіх народів планети. Батьки виховували Людвіка трілінгвом: в їхній великій родині (де було 11 братів і сестер) мовами домашнього спілкування служили ідиш, польська та російська. Крім того, батько-поліглот навчив сина німецької, французької та іврити. У той час більшість мешканців Бялостока становили євреї, які розмовляли на ідиші. Крім них, у місті жили поляки, білоруси, українці та нечисленні представ-

ЕСПЕРАНТО: ПОХОДЖЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ

(Закінчення. Поч. на стор. 12)

1907 року в Тернополі побачив світ «Підручник міжнародного язика ЕСПЕРАНТО» – перший навчальний посібник мови есперанто для українців. Автор – Михайло Юрків. На вшанування цієї події 1995 року тернопільські есперантисти встановили меморіальний барельєф М. Юрківа на фасаді будинку обласної філармонії, а 2007 року у Тернопільському педагогічному університеті провели наукову конференцію, присвячену 100-річчю видання першого українського підручника есперанто.

На початку ХХ сторіччя число людей, які використовують нову мову, досягло кількох сотень тисяч. На есперанто почали видавати газети, журнали й навіть серйозну літературу (в тому числі було перекладено поему «Пан Тадеуш» Г. Сенкевича). Також Людвік писав вірші на есперанто. Його твори несли ідею братерства народів – ідею, заради якої й створювалася ця мова. 1917 року Заменгоф помер, так і не отримавши Нобелівську премію.

Після себе він залишив створену мову та майже мільйон послідовників, серед яких були також його діти Адам, Лідія й Софія. 1921 року Всесвітня організація робочих есперантистів запропонувала зробити есперанто інструментом революції, тож цією мовою стали видавати політичні бюлетені, а сама мова отримала статус культурної у соціалістів Іспанії, Франції та Росії. В роки Другої світової війни багато режимів ставилися до есперанто з підозрою. Адольф Гітлер у своїй книзі «Mein Kampf» заявив, що цю мову вигадали євреї задля встановлення світового панування. Тому в роки Голокосту він переслідував і карав есперантистів, у число яких потрапили й діти Заменгофа. Можливо, в найближчому майбутньому праці польського лінгвіста знайдуть більш широке відображення в житті світової спільноти. Наразі ж на есперанто, найбільшою міжнародною допоміжною мовою, спілкуються майже два мільйони осіб. На ньому написано понад 25 тисяч книг, у тому числі оригінальні та перекладні твори Шекспіра та Біблія.

В есперанто проста графіка, граматику має лише 16 правил (до речі, без винятків). Словник есперанто орієнтовано на найпоширенішу в світі латино-романську лексику із засвоєними нею грецькими елементами (70%). 20 відсотків становить германська лексика (німецька й англійська), решта припадає на слова слов'янського та іншого

походження. Якщо на початку існування есперанто ця мова мала 900 коренів, то тепер їх 15000, тому словник есперанто мало чим поступається словни-

Анатолій КОХ – український есперантист, учень Заменгофа, м. Варшава, 1913 р. Листівка видана на есперанто

кам найрозвиненіших мов світу. Саме найбільша інтернаціональність есперанто (разом зі значною мірою неєвропейською орієнтованістю граматики) надала популярності цій мові не лише в Європі та Америці, а й в Азії (в Японії, Китаї, В'єтнамі, Кореї). Застереження Л.Толстого щодо того, що для Азії треба якоїсь іншої мови, неподібної лексично до есперанто, виявилось безпідставним. В Азії есперанто здобуло дуже багато прихильників тим, що воно орієнтується на найпоширенішу в світі лексику; уживану повсюдно, наприклад, медичну термінологію. Про поширеність і розвиненість есперанто свідчать високомистецькі переклади цієї мовою шедеврів світової літератури та зразки оригінальної художньої літератури, написаних мовою есперанто, найвидатніші з творів якої починають перекладати національними мовами. Щоб говорити мовою, треба пам'ятати слова. І чим більше – тим краще. А в есперанто все зроблено зручніше. Тут слова складаються з частин, кожна з яких має своє значення. Пам'ятаючи ці частини, можна складати їх у слова, отримуючи дуже багато комбінацій. Таким чином знаючи не так багато, можна використовувати дуже багато слів. Після ес-

перанто з'явилися інші штучні мови, серед яких найвідомішими стали ідіом-неутраль (1893-1898), ідо (1907), латиносинфлексіоне (1921-1922), окциденталь (1922), новіаль (1928) та інтерлінгва (1951). Проте ці штучно створені допоміжні мови виявилися значно менш популярними.

Зацікавлення есперанто не втрачено й нині у зв'язку з бажанням людей різних національностей до спілкування, передачі корисних наукових даних. Пропонують зробити її міжнародною мовою наукової інформації. В цьому випадку вона не буде підмінити національні мови, а стане лише допоміжною мовою однієї з ділянок міжнародних контактів.

Можна стверджувати, що у сучасному світі існує певна зацікавленість у розвитку та поширенні есперанто як мови міжнародного спілкування. Адже есперанто залишається найуживанішою штучною мовою з усіх, які існують. У нашому університеті є співробітники, які вивчали есперанто у студентські роки та використовують знання мови у своїй практичній роботі. Серед них – і автори цієї статті. Професор кафедри гігієни ТНМУ Володимир Кондратюк відвідував гурток есперантистів, навчаючись у Львівському державному медичному інституті. Заняття тоді проводив учень Заменгофа, відомий український есперантист з 1913 року Анатолій Кох. Навчання відбувалися в

Заняття проводить учень Заменгофа, відомий український есперантист Анатолій КОХ (м. Львів, 1959 р.)

бібліотеці іноземної літератури. Учні були різного віку, переважно студенти навчальних закладів Львова. На представленій світлині в центрі сидить Анатолій Кох в оточенні студентів, першим ліворуч – Володимир Кондратюк. Анатолій Кох часто розповідав про Л. Заменгофа, показував фотографії перших учнів, ентузіастів, які вивчали та пропагували есперанто.

Пізніше, працюючи санітарним лікарем у Джамбульській обласній санепідстанції (Казахстан), Володимир Кондратюк організував гурток есперанто. Інтерес до вивчення есперанто проявили хлопці та дівчата різних національностей: українці, казахи, узбеки, корейці, росіяни. Час минув і тепер залишилися хіба приємні спогади про юний ентузіазм.

Завідувач кафедри онкології Ігор Галайчук опанував есперанто, навчаючись на 6-му курсі медичного інституту. 40 років тому в Тернополі курси есперанто провадив Леон Зімелс, інженер за освітою, есперантист з 1927 року. Він був учасником Всесвітніх есперанто-конгресів у Гданську (1927) та Кракові (1931). Професор Ігор Галайчук, член Всесвітньої медичної есперанто-асоціації (Universala Medicina Esperanto-Asocio), зорганізував у Тернополі 1995 року 10-у Міжнародну медичну Е-конференцію, публікує статті в есперантських журналах, брав участь у Всесвітніх конгресах есперантистів (Відень, 1992; Гавана, 2010; Рейк'явік, 2013; Нітра, 2016; Лісабон, 2018).

Таким чином, переважна більшість проєктів створення штучної мови була позбавлена матеріальної подібності з природними (такі мови називають апіорними). Лише з другої половини ХІХ ст. фахівці в галузі лінгвопроєктування починають орієнтуватися на створення штучних мов на зразок природ-

них (апостеріорних) мов як допоміжного засобу спілкування поруч з національними мовами. Можна стверджувати, що у сучасних умовах жодна зі штучно створених мов не має таких перспектив, як есперанто стати світовою мовою міжнародного спілкування.

**Володимир КОНДРАТЮК,
Ігор ГАЛАЙЧУК,
професори ТНМУ**

—| ВІТАЄМО! |—

30 травня виповнилося 60 років асистенту кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання ТНМУ кандидату медичних наук Ігорю Миколайовичу САЛАЙДІ

**Вельмишановний
Ігорю Миколайовичу!**

Сердечно вітаємо Вас з 60-літтям!

Після закінчення Івано-Франківського медичного інституту, 16 років практичної лікарської роботи у стінах Тернопільського медуніверситету Ви успішно пройшли 14-літній трудовий шлях: спочатку лаборанта госпдогвірної наукової роботи, після захисту кандидатської дисертації – асистента кафедри медичної реабілітації, а останні понад 6 років – асистента кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як науковця, висококваліфікованого клініциста, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Заслуговує на увагу Ваша громадська діяльність, зокрема як куратора студентських груп, відповідального за цивільну оборону кафедри.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена подякою ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ігорю Миколайовичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Нехай здоров'я, радість і достаток

Сипляться, немов вишневі цвіт,

Хай малює доля з буднів свято

І дарує Вам багато літ!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

«БІЛЕ ЗОЛОТО» ОКСАНИ ЖНИКРУП

Якось за філіжанкою кави один наш знайомий іронічно зауважив, що справжнє серце Тернополя — це, на жаль, не театр, не бібліотека й навіть не McDonalds, а центральний ринок. Спочатку подивувалися, а подумавши, згодилися. Якщо римляни гордо заявляли, що всі дороги ведуть до Рима, то наші дороги/ноги ведуть нас на базар.

Упродовж багатьох років «серце» Тернополя б'ється чітко, суворо та ритмічно — в будні дні, інтенсивніше та радісніше — у святкові. Хтось квапиться сюди, щоб продати, хтось — аби купити, а хтось просто вештається поміж рядами, прицінюється, торгується, потім кривиться та, скрушно хитаючи головою, прямує далі, щоб такі вдовольнили внутрішню потребу. Видається, що наші етнографи, прагнучи схарактеризувати психотип українця, забули ще одну прикметну національну рису наших співвітчизників — невгасиму потребу ярмаркування.

На нашому ринку завжди людно й гамірно. Заходиш сюди — і поринаєш у море звуків, пробирася меж рядами, ліктями та спиною, відчуваючи єднання з мешканцями Тернополя, Тернопільщини та, мабуть, і всієї України. Але є тут такий собі «острівець спокою», який оминають ярмаркові пристрасі, бо продають тут не тілесну, а духовну поживу — книги, а також кришталі, порцеляну, картини. Тому, як філологи та книголюби з чи-

«Травнева ніч» (1956 р.)

маленьким стажем, ніколи не оминаємо цього місця. Порпаючись у горах книг, між «Ангеліками», «Катрінами», «Флорентійками» чи «Маріаннами», можна, за словами Івана Франка, «дивні перли» віднайти.

От і цього разу вирішили не позбавляти себе естетичної втіхи й цілком віддатися пристрасі бібліомана — шукати, перекладати, гортати, не дуже прислухаючись до бесід навколо. Невинне й просте запитання: «А ЦЕ продається?» Проте щось таке прозвучало в голосі одного з покупців, що треба було повернутися на грішну землю й оглянутися. Що ЦЕ таке нам було вже відомо. Невисокий, м'язистий, бородатий молодик тримав у татуйованих руках порцелянову статуетку Оксани Жникруп «Травнева ніч» (1956).

Ця статуетка — неодмінний

атрибут українських осель 50-80-х років минулого століття. Попри величезні тиражі (робота належала до так званих «мільйонників») просто так придбати її було досить важко. Один з нас пригадує, як мама «полювала» за нею кілька років, а потім одного вечора принесла велику картонну пачку, обережно поставила її на стіл і гордо заявила: «Ну, ось я таки її купила!».

Початок XXI століття. Давно вже немає на світі Оксани Леонтіївни Жникруп, званої майстрині в царині малої порцелянової пластики, ліквідовані всі фарфорові заводи України, які не витримали конкуренції в нових ринкових реаліях, а одна з її численних робіт живе! Її обережно тримає та захоплено розглядає юнак — син комп'ютерного віку й постійний відвідувач тренажерного залу. Це справді знакова зустріч! Він більше нічого не бачить і нікого не чує. Марно співає його за футболку товариш і переконає, що прийшли вони на ринок не задля цієї «іграшки». «Пробило», «повело» так, що хлопець навіть і не торгувався, а швиденько відрахував гроші, наче боявся, що не продадуть, заберуть чи сховають. І пішов, пригортаючи статуетку до грудей, наче немовля у сповитку.

Що ж відбулося? Мимоволі стали свідками справжнього дива. Часточка великої любові Майстра більше ніж через пів століття зустрілася з душею, що дрімала, і, напівсонна, спрагло потребувала краси. І спалахнуло полум'я, що зіграло серце й тіло. І світ тепер став іншим. Не знаю, чи стане ця делікатна статуетка першою в колекції, проте крок у цьому напрямку він уже зробив.

Наша невелика колекція вітчизняного фарфору також певним чином пов'язана з особою Оксани Жникруп. Якось, блукаючи хащами Інтернету, натрапили на інформацію двір'ячної давності: 12 травня 2017 року в нью-йоркському Мангеттені біля Рокфеллер-центру було встановлено 14-метрову надувну фігуру балерини, яка сидить на рожевому пуфіку. За словами автора, одного з найбагатших сучасних американських художників Джефа Кунса, ця інсталяція з нейлону, що імітує металічний ефект, малу привернути увагу до Міжнародного центру з проблем дітей, які зникли безвісти чи їх експлуатують. Перед відкриттям автор також зазначив, що робота виконана під враженням від скульптури, яку він «знайшов» на «російському заводі» (!?). У творчій біографії американця це не єдина версія балетної теми: 2010 року на території житлового комплексу Oceana Val Harbour у Маямі була встановлена триметрова металева скульптура балерини, її виготовлено з дерева копію 2015 року було продано за 93,5 тисяч фунтів стерлінгів на торгах Філіпс у Лондоні, ще одну — за 52,5 тисяч фунтів стерлінгів на Сотсбі. Тому, безумовно, ще

один варіант цієї теми не міг залишитися поза увагою журналістів, які досить швидко помітили дивину: надувна фігура Джефа Кунса до найменших деталей повторює роботу української скульпторки-фарфористки

Оксана ЖНИКРУП за роботою

Оксани Жникруп, відомої під назвою «Балерина Оленочка» (1974).

Про українську мисткиню як справжню авторку роботи написали такі авторитетні видання, як «The Art Newspaper» й «Artdependence». Проте сенсація не переросла у скандал. З'ясувалося, що цього разу передбачливий американець, якого вже кілька разів звинувачували в плагії, не лише отримав законний дозвіл від спадкоємців Оксани Жникруп на використання роботи, але й сплатив роялті. Це підтвердив внук покійної художниці — український графік Максим Лозовий в інтерв'ю українському телеканалу ICTV: «Це законне копіювання чужої роботи. Інша справа, що результат, який Кунс представив біля Рокфеллер-центру, є сумнівним з точки зору мистецтва. Але я впевнений, що моя бабуся як людина з добрим почуттям гумору оцінила б і поспіялася від душі над цим монстром». Варто зазначити, що сам Джеф Кунс частенько забуває назвати ім'я людини, чия порцелянова ідея не лише збільшила його статки, але й забезпечила новими мистецькими дивідендами.

То хто ж така Оксана Леонтіївна Жникруп, чії роботи (навіть тиражні) ввійшли до золотого фонду української порцелянової пластики та названі «білим золотом» української культури?

Її біографія не багата на події, проте яскраво віддзеркалює трагічні долі багатьох українців у XX столітті. Народилася 31 січня 1931 року в м. Чита в Забайкаллі, де її дід прокладав дороги. Мама — театральна актриса, батько — державний службовець, якого арештували 1937 року за звинуваченням у шпигунстві та засудили до розстрілу. Оскільки доньці «ворога народу» було заборонено проживати в Києві, Оксана Жникруп навчалася в Одеському художньому училищі ім. М. Грекова, після закінчення якого впродовж 1952-1954 років працювала на Баранівському фарфоровому заводі.

«Баранівський» період у житті мисткині позначений інтенсивними пошуками тем, суголосних її багатому внутрішньому світу. Вибір сюжетів визначався не лише тонкою та ніжною натурою авторки, а й тією неповторною

атмосферою театрального дійства, якою були просякнуті сімейні будні. Театральна сцена, арена цирку, витончений балетний танець — усе це дивовижним чином поєдналося, сплелося в образи, сповнені динаміки, зафіксованого руху та жести. Роботам цих років («Попелюшка», «Царівна Лебідь», «Індійський танець», «Іспанський танець», «Корейський танець» та ін.) властиве багате оздоблення люстром, золотом, використання широкого спектру надглазурних фарб.

1955 року Оксана Жникруп перебралася до Києва та розпочала роботу на столичному експериментальному кераміко-художньому заводі (КЕКХЗ). «Київський» період її творчості тривав до 1989-го. Саме тут

уповні розкрився творчий потенціал скульпторки, остаточно сформувався оригінальний авторський стиль, продовжилися тематичні й стильові пошуки, які завершилися еталонними зразками малої порцелянової пластики, що здобули визнання на світовому рівні. Мисткиня працювала над скульптурними роботами самостійно або в творчому тандемі з чоловіком Владиславом Щербиниою — провідним, а згодом головним художником заводу.

«Балерина «Оленочка» (1964 р.)

У цей час Київський завод був, по суті, своєрідною творчою лабораторією, де не лише створювали оригінальну продукцію, але й виготовляли ескізи для багатьох порцелянових заводів України та інших союзних республік, де впродовж багатьох років тиражувалися роботи О. Жникруп, В. Щербини, О. Рапай та інших авторів.

Оксана Жникруп однією з перших відмовилася від однолінійного трактування образу жінки в традиції мистецтва соціалістичного реалізму — трудівниці-колгоспниці чи робітниці, осмислюючи його в площині естетичній — як одвічної загадки, краси та любові. Найбільш відомі роботи: «Балерини перед виступом» «Травнева ніч» і «Царівна Лебідь з шулікою» (1956), «Любить-не любить»/«Ворожіння на ромашці», «Дебют» (1960), «Берізка» (1963), «Ярославна», «Сумна дівчина»/«Така її доля» (1964), цикл «Професії»: «Хімік», «Лікар», «Учителька», «Делегатка» (1969), «Вишивальниця» (1971), «Пастушка і сажотрус» (1982). Перелік можна продовжувати. За цей період авторка створила понад сотню оригінальних робіт. Крім того, працювала разом із В. Щербиниою над парними композиціями «Адажіо» (1956), «Назар Стодоля» (1965)

та ін., розписувала не лише власні твори, але й роботи свого чоловіка Владислава Щербини та подруги Ольги Рапай.

У мистецьких колах ім'я скульпторки відоме ще з 1958 року. Справжнє ж визнання прийшло 1959 року, коли маленька порцелянова статуетка-іграшка «Матрьошка» Оксани Жникруп викликала справжній ажіотаж міжнародній виставці в Марселі (Франція), а потім і в Аддис-Абебі, Багдаді, Будапешті, Бухаресті та Токіо. Для республіканської ювілейної Шевченківської виставки 1964 року авторка розробила тематичну скульптуру «Така її доля» («Сумна дівчина»). Робота посіла II місце на конкурс порцелянових виробів за мотивами творів Тараса Шевченка й упродовж 1964-1965 рр. представляла самобутню національну культуру на п'яти міжнародних виставках-ярмарках у Греції, Канаді, Німеччині, США та Югославії. Відтоді й аж до 1989 року Оксана Жникруп — незмінний учасник всеукраїнських, всесоюзних та міжнародних мистецьких форумів.

Тематичні уподобання авторки залишалися незмінними: попри обов'язкові офіційні теми («Червоноармієць з дитиною», «Ординарець»), вона продовжувала творчі пошуки, розкриваючи у царині театального, балетного та циркового мистецтва. Важливим джерелом натхнення були національні й літературні сюжети Тараса Шевченка, Лесі Українки, Миколи Гоголя («Бандуристка», «Берізка», «Сумна дівчина», «Травнева ніч», «Левко й Оксана», «Черевички»). Цикл «Танці народів світу» («Індійський танець», «Грузинський танець», «Казхський танець», «Узбецький танець з піалами», «Іспанський танець. Кармен» та ін.), як і знаменита «Балерина Оленочка» є не просто візитівкою мисткині, а обов'язковою складовою кожної колекції. Роботи Оксани Жникруп «київського» періоду характеризуються виразним акцентом на виразальних можливостях самого матеріалу — порцеляни та мінімалізацією використання надглазурних фарб. Вишуканість, делікатність, плавність ліній, підкреслена загадковість, ліричність і ніжність, фіксована динаміка руху, що властиві роботам авторки, перетворюють кожну з них у маленький порцеляновий шедевр і засвідчують не лише надзвичайно високий рівень майстрині, але й усього українського декоративного мистецтва взагалі.

Офіційно творча біографія мисткині завершилася 1989 року (померла 13 січня 1993 року після тяжкої хвороби), проте її роботи продовжували тиражуватися та становили значну частку продукції фарфорових заводів України. Сама ж Оксана Жникруп була й залишається королевою українського «білого золота» — малої порцелянової пластики.

Ігор ГАВРИЦАК,
доцент кафедри
української мови,
Олена ПРОЦІВ,
директорка бібліотеки ТНМУ

7 квітня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ кандидат біологічних наук Ірина Василівна ЧУБАТА

Вельмишановна Ірино Василівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Львівського державного університету імені Івана Франка у стінах Тернопільського медуніверситету Ви успішно пройшли понад 35-літній трудовий шлях старшої лаборантки кафедри біохімії, асистентки кафедри біохімії, асистентки старшої викладачки кафедри загальної хімії.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають й щиро шанують Вас як науковця, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як багаторічного профорга кафедри, кураторки студентських груп, членкині профкому працівників інституту.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена грамотами та подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

21 червня виповнилося 50 років завідувачу кафедри клінічної імунології, алергології та загального догляду за хворими ТНМУ, професору Ігорю Ярославовичу ГОСПОДАРЬСЬКОМУ

Вельмишановний Ігорю Ярославовичу! Сердечно вітаємо Вас з 50-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після закінчення інтернатури успішно пройшли 25-літній трудовий шлях асистента, доцента кафедри інфекційних хвороб, очільника курсу імунології кафедри внутрішньої медицини, а останні майже 13 років – завідувача кафедри клінічної імунології, алергології та загального догляду за хворими.

Усім пам'ятна Ваша двохлітня діяльність спочатку проректором університету з лікувальної роботи, згодом – проректором з наукової роботи.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з талановитих випуск-

дом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ірино Василівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай злагода буде, хай буде любов,

Хай тисячу раз повторяться знов

Хороші, святкові і пам'ятні дні,

Хай сонце всміхається Вам у житті!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

ників третього покоління, відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-імунолога, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як члена вченої ради університету, члена спеціалізованої вченої ради з захисту дисертацій, члена наукової та конкурсної комісії.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена грамотами Міністерства охорони здоров'я України, обласної ради, грамотами й подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ігорю Ярославовичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай злагода буде, хай буде любов,

Хай тисячу раз повторяться знов

Хороші, святкові і пам'ятні дні,

Хай сонце всміхається Вам у житті!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

1 травня відзначила ювілейний день народження доцентки кафедри акушерства та гінекології ННІ післядипломної освіти ТНМУ Оксана Іванівна ХЛІБОВСЬКА

Вельмишановна Оксано Іванівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом, після чотирьох років практичної лікарської роботи, успішно пройшли майже 32-літній трудовий шлях: спочатку клінічної ординаторки, аспірантки, асистентки кафедри акушерства та гінекології медичного факультету, а останні майже 22 роки – асистентки, доцентки кафедри акушерства та гінекології ННІ післядипломної освіти.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-акушера-гінеколога, досвідченого педагога за багаторічну невтомну працю.

23 червня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ Людмила Павлівна МАСЛОВСЬКА

Вельмишановна Людмилу Павлівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення біологічного факультету Кременецького педінституту, 9 років роботи за фахом у стінах ТНМУ імені І.Я. Горбачевського Ви успішно пройшли понад 20-літній трудовий шлях: спочатку старшої лаборантки кафедри патологічної анатомії, а останні 17 років – старшої лаборантки, молодшої наукової співробітниці центральної науково-дослідної лабораторії, виконували одну з найважливіших ділянок роботи – забезпечення висококваліфікованих і наукових досліджень.

Ректорат, профком і весь ко-

26 червня відзначає ювілейний день народження доцентки кафедри дитячих хвороб ТНМУ Тамара Олександрівна ВОРОНЦОВА

Вельмишановна Тамаро Олександрівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після шести років практичної лікарської роботи успішно пройшли понад 28-літній трудовий шлях клінічної ординаторки, асистентки, а останні 19 років – доцентки кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одну з талановитих випускниць другого покоління, відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-педіатра, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною є Ваша громадська діяльність, зокрема, як завучки кафедри, а особливо – волон-

цю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як куратора студентських груп, завуча кафедри, відповідальної за проведення ліцензійного іспиту «Крок-3» у ННІ післядипломної освіти, лекторки товариства «Знання».

Ваша професійна та громадсь-

ка діяльність відзначена грамотами обласної державної адміністрації, обласної ради, подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, жіночність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Оксано Іванівно, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Нехай здоров'я, радість і достаток

Сипляться, немов вишневі цвіті,

Хай малює доля з буднів свята

І дарує Вам багато літ!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

ка діяльність відзначена подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, жіночність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Людмилу Павлівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, людського тепла, душевного спокою, добробуту, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай на життєвій Вашій довгій

Росте зерно достатку і добра,

Щоб Ви були здорові і щасливі,

Щоб доля тільки світлою була!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

терки з підтримки захисників рідної землі на сході України.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена медаллю «Відзнака президента України за гуманітарну участь в антитерористичній операції», медаллю Тернопільської облдержадміністрації «За службу Україні», відзнаками громадських організацій – медаллю «Знання, душу, серце – людяно», орденом «За спасіння життя імені академіка Л.Я. Ковальчука», орденом «Єдність та воля», нагрудними знаками «Волонтер України», «Честь, гідність, свобода», грамотами МОЗ України,

обласної та міської ради, грамотами й подяками військової частини, добровольчих батальйонів, ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, жіноча чарівність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Тамаро Олександрівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Хай сміється доля, мов калина в лузі,

У родиннім колі, серед вірних друзів.

Хай крокують поруч вірність і кохання,

Хай здійсняться мрії і усі бажання!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

Катерина ЛУКАЩУК і Віра МАГІЙОВИЧ, студентки медичного факультету

Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

НА СТРУНАХ ДУШІ

ВІДПОВІДЬ ФРАНЦИСКА АСИЗЬКОГО

Каптур на голову. Стара руда сутана Мотузка замість пояса і ноги в пухирях. І не душа – суцільна рвана рана. Жебрацький костур відміряє шлях.

Все суєта суєт. Ловити вітер – То є забава для багатих слабаків. Того отця твій навіть не помітив, Як лаявся та кричав, а потім в суд повів.

– На тобі все моє: і плащ, і черевикі. І перстень на руці, і гроші в гаманці! Сиділи судді – боввани безликі. А батько все кричав і мінивсь на лиці.

Якщо твоє, то можеш все й забрати. Зоставлю тіло лиш собі, бо то вже не твоє. Що ти громадив цілий вік, розкинув я – не стратив. Нагим іду я геть, бо дзвін небесний б'є!

ШКІЦІ

I
В темнім покою, У супокою, Тільки ми два. Тонкою рукою, Слабкою до бою, Карбую слова.

Зацний мій пане, Може, ти канеш В Гераклітову водь. І перестане Серце органне Співати Тріодь.

Ніч розметає, День позбирає Листя листків.

Букви спресують Згадані всує Штампі підків.

*** II
Перетікали, ніби втікали, Сні світанкові В кетяги рим. І позостались Мокрі вокзали Й осінній дим.

Думки, як у квітні, Сонце в дровітні Шпорталось день. Слів зла оскома, Й кропиви втома, Витята в пень.

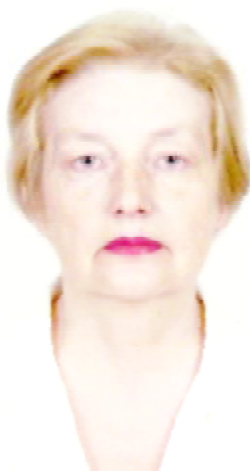
Лист перетлілий, Сухар зацвілий Й порожній жбан. А наді мною Вабить манюю – Неба шафран.

Ігор ГАВРИЩАК, доцент кафедри української мови ТНМУ

ЮВІЛЕЙ

1 травня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ Людмила Гаврилівна ГНАТЮК

Вельмишановна Людмилу Гаврилівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження! Після закінчення Харківського інституту культури у стінах Тернопільського медичного університету Ви успішно пройшли 35-літній трудовий шлях бібліотекаря, редактора, провідного бібліотекаря одного з найважливіших підрозділів вищого навчального закладу – бібліотеки. Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлін-

не виконання своїх службових і громадських обов'язків. Ваша професійна та громадська діяльність неодноразово

відзначена подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслужують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Людмилу Гаврилівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, людського тепла, душевного спокою, добробуту, родинного благополуччя й затишку, щасливого довголіття.

Хай стелиться життя розмаєм І хилить щастя повен цвіт, Ми від душі бажаєм Здоров'я міцного і многая літ!

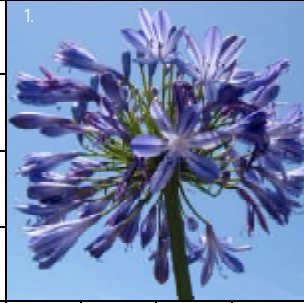

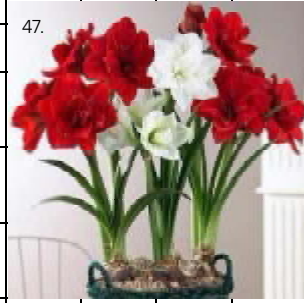
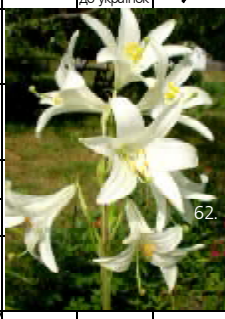
Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

Відповіді на сканворд, вміщений у № 6-7, 2020 р.

1. Тернопіль. 2. Іква. 3. Віра. 4. «Сонячний». 5. Ланівці. 6. Су. 7. Крос. 8. Рінь. 9. Ра. 10. Ан. 11. Нестор. 12. Сало. 13. Жорна. 14. Аз. 15. Ялинка. 16. Нарти. 17. Нут. 18. Серет. 19. Перун. 20. Ріпа. 21. Бережани. 22. Боян. 23. Рід. 24. Сепія. 25. Удій. 26. Ода. 27. Морозенко. 28. Мед. 29. Кін. 30. Тайм. 31. Ян. 32. Рак. 33. Робота. 34. Зарваниця. 35. Жанр. 36. Міома. 37. Різка. 38. Абат. 39. Бучач. 40. Іо. 41. Зірка. 42. Ура. 43. Німб. 44. Бот. 45. Кани. 46. Ватага. 47. Ка. 48. Аорта. 49. Акр. 50. Ма. 51. Оцет. 52. Естет. 53. Тарту. 54. Оса. 55. «Топільче». 56. Різдво. 57. «Яса». 58. Бона. 59. Чати. 60. Кара. 61. Піс. 62. Труба. 63. Ва. 64. Ра. 65. Іф. 66. РГ. 67. Есе. 68. Вал. 69. Сет. 70. Турне. 71. Гас. 72. Збараж. 73. Суп. 74. Кіш. 75. Жако. 76. Біла. 77. Ом. 78. МП. 79. Лом. 80. Сан. 81. Ас. 82. Почаїв. 83. Штамп. 84. Оз.

Відповіді у наступному числі газети СКАНВОРД

Сканворд grid with images and clues:

2. Сказання давніх скандинавців				3. Пальто, риболовна сітка		
1. 	4. Частина бухгалтерського балансу	5. Дорожня сумка	6. Форма психічного розладу			
	7. Слова до муз. твору	8. Смічкові інструменти				
	9. Нота	10. Лігак				
11. Кільчастий толень	13. Столиця Казахстану	14. Склепіння	15. «Там, де... круто в'ється»	16. Слов'янський бог		
12. Бойовий клич	17. Водойма	18. 	19. Дівчина, що навчається у ВНЗ	20. Прорізн	21. Опушана жбана	22. Озеро в Канаді та США
23. 91,44 см	24. Штат у США	25. Печатка	26. Сильне збудження	27. Літуча тарілка	28. Брат дружини	29. Лорак
	30. Країна в Західній Африці	31. Підвода	32. Не проти	33. Бойова граната	34. Мисливська сумка	35.
	36. Місто в Румунії	37. Батий	38. Риска	39. Кінцівка людини	40. Естонський співак	
41. Київський князь	42. Розбещена розкошми людина	43. 	44. Асфальтований шлях	45. Хоткевич	46. Ріка в Південній Азії	47.
48. У римлян – Гестія	49. Жіночий одяг в Індії	50. Телерадіокомпанія	51. Планета	52. Шанобливе звертання до українськ	53. Бик	54. Урочиста обіцянка
55. Роговцева	56. Хутровий звір	57. Млинці	58. Біг коня	59. Квітка, сорт цукерок	60. Пістолет	61. Телеканал
62. 	63. Мистецтво	64. Лісовий демон у слов'ян	65. Професійний посередник	66. Велика миска	67. Укр. письменник	68. Вороб'янінов